

หลักเกณฑ์
การใช้เครื่องหมายวรรคตอน
และเครื่องหมายอื่น ๆ
หลักเกณฑ์การเว้นวรรค
หลักเกณฑ์การเขียนคำย่อ

ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

หลักเกณฑ์

การใช้เครื่องหมายวรรคตอน

และเครื่องหมายอื่น ๆ

หลักเกณฑ์การเว้นวรรค

หลักเกณฑ์การเขียนคำย่อ

๑๖๗
ไต่ไปนอกสภานาอบการบรชยที่กรมสารบรรณทหาร
กองบัญชาการกองทัพไทย

ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

พิมพ์ครั้งที่ ๗

(แก้ไขเพิ่มเติม)

ราชบัณฑิตยสถาน จัดพิมพ์

ครั้งที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม

(แก้ไขเพิ่มเติม)

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ราชบัณฑิตยสถาน.

หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ หลักเกณฑ์
การเว้นวรรค หลักเกณฑ์การเขียนคำย่อ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.--พิมพ์ครั้งที่ ๗
(แก้ไขเพิ่มเติม).--กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, ๒๕๕๑.

๘๖ หน้า

1. ภาษาไทย--เครื่องหมายวรรคตอน. I. ชื่อเรื่อง.

495-9III

ISBN 978-974-236-818-0

แบบตัวอักษร : วิชาล อุเจริญ

จัดหน้า : วิชาล อุเจริญ

: ธัญพร เศวตนัย

ราคาเล่มละ ๒๕.๐๐ บาท

พิมพ์ที่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์ ๙๙/๒ ซอยพระสุลี ถนนดินสอ
แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๐ ๒๒๘๒ ๖๐๓๓-๔

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๒๑๘๗-๘

คำนำ

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๗

ราชบัณฑิตยสถานได้จัดพิมพ์หนังสือ หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และเครื่องหมายอื่น ๆ หลักเกณฑ์การเว้นวรรค หลักเกณฑ์การเขียนคำย่อมาแล้ว ๖ ครั้ง ซึ่งมีทั้งการจัดพิมพ์ซ้ำและจัดพิมพ์ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมโดยปรับหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้ผู้อ่านเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่ประสงค์จะใช้ เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ การเว้นวรรค การเขียนคำย่อใน ภาษาไทย ให้ใช้เป็นแบบแผนเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในการจัดพิมพ์แต่ละครั้งยังไม่ เพียงพอแก่ความต้องการของผู้สนใจทางด้านหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ดังกล่าว ราชบัณฑิตยสถานจึงเห็นสมควรจัดพิมพ์ขึ้นอีกเป็นครั้งที่ ๗ ด้วยหวังว่าจะเป็น ประโยชน์แก่ผู้สนใจทางด้านหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยตามสมควร.

(ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช)

นายกราชบัณฑิตยสถาน

คำนำ

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๖

การเขียนหนังสือไทยมีลักษณะเขียนคำติดต่อกันไป และเว้นวรรคเมื่อจบประโยคและจบใจความ จึงไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องหมายวรรคตอน แต่ผู้เขียนบางคนประสงค์จะใช้ จึงขึ้นอยู่กับผู้เขียนว่ามีความจำเป็นที่จะต้องใช้หรือไม่ และถ้าจำเป็นต้องใช้ ใช้อย่างไรจึงจะเหมาะสม ทั้งนี้ราชบัณฑิตยสถานได้จัดพิมพ์หนังสือ **หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ หลักเกณฑ์การเว้นวรรคหลักเกณฑ์การเขียนคำย่อ** เผยแพร่มาแล้ว ๕ ครั้ง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ประสงค์จะใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ การเว้นวรรค การเขียนคำย่อในภาษาไทย ให้ใช้เป็นแบบแผนเดียวกัน การจัดพิมพ์ครั้งนี้เป็นการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายที่ใช้ทางคณิตศาสตร์และทางวิทยาศาสตร์ ไม่ได้กำหนดไว้ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ เนื่องจากเป็นหลักเกณฑ์เฉพาะทางที่สาขาวิชานั้น ๆ มีข้อกำหนดใช้อยู่แล้ว

ราชบัณฑิตยสถานหวังว่าหนังสือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจทางด้านหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยตามสมควร.

(ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช)

นายกษัตริย์ราชบัณฑิตยสถาน

คำนำ

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๕

หนังสือ หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ ซึ่งราชบัณฑิตยสถานได้จัดพิมพ์มาแล้ว ๔ ครั้ง รวมเป็นหนังสือ ๓๙,๐๐๐ เล่ม แต่ยังเป็นที่น่าสนใจของโรงเรียนต่าง ๆ และประชาชนทั่วไป ราชบัณฑิตยสถานจึงต้องจัดพิมพ์ขึ้นอีก และในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ได้นำเรื่อง หลักเกณฑ์การเว้นวรรคในการเขียนหนังสือไทย และ หลักเกณฑ์การเขียนคำย่อ ซึ่งราชบัณฑิตยสถานได้เคยตีพิมพ์ในหนังสือ “รายงานประจำปี ๒๕๒๙ ราชบัณฑิตยสถาน” มารวมไว้ด้วย เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจภาษาไทยซึ่งได้สอบถามไปยังราชบัณฑิตยสถานเสมอว่าในการเขียนภาษานั้นมีหลักเกณฑ์การเว้นวรรคและการเขียนคำย่ออย่างไร ราชบัณฑิตยสถานหวังว่าคงจักอำนวยประโยชน์แก่ผู้สนใจภาษาไทยตามสมควร.

ราชบัณฑิตยสถาน

๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๓

คำนำ

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๔

หนังสือ หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ เป็นหนังสือที่ประมวลเครื่องหมายวรรคตอนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและเครื่องหมายวรรคตอนโบราณ พร้อมทั้งบอกหลักเกณฑ์การใช้และตัวอย่างประกอบ เป็นเอกสารเผยแพร่ชุดที่ ๔ ที่ราชบัณฑิตยสถานจัดพิมพ์ขึ้นเนื่องในวันคล้ายวันสถาปนาราชบัณฑิตยสถาน ครบ ๕๓ ปี เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ และได้จัดพิมพ์มาแล้ว ๓ ครั้ง แต่ยังไม่พอเพียงกับความต้องการของประชาชนทั่วไป นักเรียนนิสิตนักศึกษา ตลอดจนโรงเรียนต่าง ๆ ดังนั้น ราชบัณฑิตยสถานจึงเห็นสมควรจัดพิมพ์ขึ้นอีกเป็นครั้งที่ ๔.

ราชบัณฑิตยสถาน

๑๑ กันยายน ๒๕๓๒

คำนำ

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๓

หนังสือ หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ เป็นเอกสารเผยแพร่ที่ประมวลเครื่องหมายวรรคตอนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและเครื่องหมายวรรคตอนโบราณ ตลอดจนเครื่องหมายอื่น ๆ และได้พิมพ์มาแล้ว ๒ ครั้ง ซึ่งในการพิมพ์ครั้งที่ ๒ ได้แก้ไขเพิ่มเติมบ้างเล็กน้อย และยังคงเป็นที่สนใจของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนที่สนใจการใช้เครื่องหมายวรรคตอนอยู่มาก ดังนั้น ราชบัณฑิตยสถานจึงได้จัดพิมพ์ขึ้นใหม่เป็นครั้งที่ ๓ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม เพื่อสนองความต้องการของท่านผู้สนใจสืบไป.

ราชบัณฑิตยสถาน

๒๐ มกราคม ๒๕๓๒

คำนำ

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๒

หนังสือ หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ ซึ่งเป็นเอกสารที่ราชบัณฑิตยสถานได้จัดพิมพ์ขึ้นเผยแพร่เป็นชุดที่ ๕ เนื่องในวันคล้ายวันสถาปนาราชบัณฑิตยสถานครบ ๕๓ ปี วันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ นั้น บัดนี้ ได้จำหน่ายหมดแล้ว

ราชบัณฑิตยสถานเห็นสมควรจัดพิมพ์ขึ้นใหม่ โดยแก้ไขเพิ่มเติมบ้างเล็กน้อย ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของครู อาจารย์ นิสิตนักศึกษา และท่านผู้สนใจในการใช้เครื่องหมายวรรคตอน จะได้ใช้ให้ถูกต้องเป็นเอกภาพตามหลักที่ “คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย” ได้กำหนดไว้สืบไป.

ราชบัณฑิตยสถาน

๑๐ มีนาคม ๒๕๓๑

หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และเครื่องหมายอื่น ๆ

เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๒๕ คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้ราชบัณฑิตยสถาน แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การเขียน การอ่าน การใช้ภาษาไทย และส่งเสริมการใช้ภาษาไทย ให้เป็นเอกภาพเดียวกัน

คณะกรรมการฯ ได้ประมวลปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยที่ยังลักลั่นกันอยู่ ไว้หลายเรื่อง และมีมติให้หยิบยกเรื่องการใช้เครื่องหมายวรรคตอนมาพิจารณาก่อน เนื่องจากเห็นว่า ในปัจจุบันได้มีการถกเถียงกันมากกว่า สมควรจะใช้เครื่องหมายวรรคตอนในภาษาไทยหรือไม่ และถ้าจะใช้ควรใช้อย่างไร คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่า ในภาษาไทยมีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนกันอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากตำราเกี่ยวกับ หลักภาษาไทย เช่น หลักภาษาไทย (อักษรวิจิตร วิจิตรภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์) ของ พระยาอุปกิตศิลปสาร หลักภาษาไทย ของ นายกำชัย ทองหล่อ แบบเรียนภาษาไทย เครื่องหมายวรรคตอน ของ วิสุทธิสุริยศักดิ์* ได้อธิบายเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การใช้ ภาษาไทยไว้ด้วย ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานก็ใช้เครื่องหมายวรรคตอน หลายชนิด แต่ในข้อเขียนทั่วไปยังใช้กันน้อย น่าจะเป็นเพราะลักษณะการเขียน หนังสือของไทยมิได้เขียนวันระยะทุกคำอย่างหนังสือทางยุโรป จึงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องใช้เครื่องหมายวรรคตอน เพราะใช้การวันวรรคเมื่อจบประโยค หรือจบความอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม การวันวรรคในข้อเขียนอาจผิดพลาดเคลื่อน

---

* คือ พระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์ ซึ่งต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ สถาปนาขึ้นเป็นเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี

ได้ง่ายทั้งในส่วนผู้เขียน และในส่วนผู้พิมพ์ อันอาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องไขว้เขว
ไปได้ ฉะนั้นในบทความทางวิชาการ ซึ่งจำเป็นต้องมีความถูกต้องและชัดเจนการใช้
เครื่องหมายวรรคตอน เช่น มัทภาค จุลภาค อัฒภาค อาจช่วยลดปัญหานี้ลงได้
ด้วยเหตุนี้การใช้เครื่องหมายวรรคตอนหรือไม่ จึงอยู่ที่ผู้เขียนจะพิจารณาว่า
มีความจำเป็นหรือไม่เพียงไร

นอกจากนี้ ยังมีเครื่องหมายวรรคตอนอื่น ๆ เช่น วงเล็บ อัฒประกาศ จุดไข่
ปลา ซึ่งมีที่ใช้ในภาษาไทย แต่ในปัจจุบันยังใช้กันอย่างลักลั่น ต่างคนต่างใช้ไปตามที่
เห็นสมควร

ฉะนั้น เพื่อให้การใช้เครื่องหมายวรรคตอนมีระเบียบแบบแผนและผู้ใช้
สามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องตรงกัน คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการ
ใช้ภาษาไทยจึงเห็นสมควรกำหนดหลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนขึ้น
โดยพิจารณาจากตำราเกี่ยวกับเครื่องหมายวรรคตอนที่มีมาแต่ก่อน ประกอบกับ
แบบอย่างที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนหลักเกณฑ์ของภาษาต่างประเทศประมวล
ขึ้นเป็นหลักเกณฑ์การใช้ พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ

นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่า ยังมีเครื่องหมายวรรคตอนโบราณ
อีกจำนวนหนึ่งที่ปัจจุบันไม่นิยมใช้ แต่อาจพบเห็นได้ในหนังสือเก่า ๆ จึงได้รวบรวม
เครื่องหมายเหล่านั้น พร้อมทั้งบอกหลักเกณฑ์การใช้และตัวอย่าง เพื่อประโยชน์
แก่ผู้ต้องการศึกษาทั่วไป

ราชบัณฑิตยสถาน ได้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวออกพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือ
รายงานประจำปีของราชบัณฑิตยสถานแล้ว ๒ ครั้งคือ ปี ๒๕๒๗ ครั้งหนึ่ง และ
ได้แก้ไขปรับปรุงแล้วนำลงพิมพ์เผยแพร่ในปี ๒๕๒๘ อีกครั้งหนึ่ง บัดนี้ หนังสือ
รายงานประจำปีทั้ง ๒ ฉบับ ได้แจกจ่ายจนหมดลงแล้ว และยังมีผู้สนใจมาสอบถาม

อยู่อีกเนื่อง ๆ ราชบัณฑิตยสถานจึงเห็นสมควรพิมพ์ หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมาย
วรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง โดยปรับปรุงและจัดพิมพ์เป็น
เอกสารเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไป นับเป็นชุดที่ ๕ เนื่องในวันสถาปนาราชบัณฑิตย-
สถานครบรอบ ๕๓ ปี.

๒๓๐๘๘

คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย
(ชุดเดิม)

๑. ศ. ดร. ประเสริฐ ณ นคร	ประธานกรรมการ
๒. ศ. กำธร สติรกุล	กรรมการ
๓. ศ. คุณหญิงกุหลาบ มีลลิกะมาส	"
๔. ศ. จำนงค์ ทองประเสริฐ	"
๕. ศ. ม.ล. จิรายุ นพวงศ์	"
๖. นายจุลทัศน์ พยาฆรานนท์	"
๗. รศ. ดร. นววรรณ พันธุเมธา	"
๘. ศ. วิสุทธิ์ บุษยกุล	"
๙. ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์ติกุล ณ อยุธยา	"
๑๐. นางสุจิตรา กลิ่นเกษร	"
๑๑. ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม (นางสาวทรงสวรรค์ นิลกำแหง)	"
๑๒. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นายวิศาล อุเจริญ)	กรรมการและเลขานุการ
๑๓. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางนฤมล นุชวานิช)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย (ชุดปัจจุบัน)

๑. ศ. ดร. ประเสริฐ ณ นคร	ที่ปรึกษา
๒. ศ. จำนงค์ ทองประเสริฐ	ประธานกรรมการ
๓. คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ	กรรมการ
๔. ศ. คุณหญิงกุลลาภ มัลลิกะมาส	"
๕. นายจุลทัศน์ พยาฆรานนท์	"
๖. รศ. ดร. นววรรณ พันธุเมธา	"
๗. ศ. วิสุทธิ์ บุษยกุล	"
๘. พลตรี ม.ร.ว. ศุภวัธมย์ เกษมศรี	"
๙. รองเลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน (นายมานิตย์ ทองสอน)	"
๑๐. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะคราวประชุม	"
๑๐.๑ นางสาวเพลินพิศ กำราญ	
๑๐.๒ นางสาวสมลักษณ์ วงศ์งามคำ	
๑๐.๓ นายเสนอ ศุกรเกตุร	
๑๑. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางสาวสุปัญญา ชมจินดา)	กรรมการและเลขานุการ
๑๒. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางสาวกุลศิรินทร์ นาคไพจิตร)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

สารบัญ

เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ

มหัพภาค.....	๑
จุด.....	๒
จุลภาค.....	๕
อัฒภาค.....	๘
ทวิภาค.....	๑๑
ต่อ.....	๑๒
วิภัษภาค.....	๑๓
ยัติภังค์.....	๑๔
ยัติภาค.....	๑๗
วงเล็บ (นวลิจิต).....	๑๙
วงเล็บเหลี่ยม.....	๒๑
วงเล็บปีกกา.....	๒๒
ปรัศนี.....	๒๓
อัคเจรีย์.....	๒๔
อัณประกาศ.....	๒๕
ไต่ปลา หรือ จุดไต่ปลา.....	๒๘
เส้นประ.....	๓๑
บุพลัญญา.....	๓๒
มหัตตลัญญา หรือ ย่อหน้า.....	๓๓

ทับ.....	๓๕
ไผ่ยมก หรือ ยมก.....	๓๗
ไผ่กลน้อย หรือ เปยยาลน้อย.....	๓๙
ไผ่ยาลใหญ่ หรือ เปยยาลใหญ่.....	๔๐

เครื่องหมายวรรคตอนโบราณ

ฟองมัน หรือ ตาไก่.....	๔๑
ฟองมันพันหนู หรือ พันหนูฟองมัน.....	๔๓
อังกั้นเดี่ยว คั่นเดี่ยว หรือ คั่น.....	๔๔
อังกั้นคู่ หรือ คั่นคู่.....	๔๕
อังกั้นวิสรรชนีย์.....	๔๗
ไคมุตร.....	๔๘
ยามักการ.....	๕๐
ทัณฑฆาต.....	๕๑
ตินครุ หรือ ตินกา.....	๕๓
ลักษณะนามของเครื่องหมายวรรคตอน.....	๕๕
หลักเกณฑ์การเว้นวรรค.....	๕๖
หลักเกณฑ์การเขียนคำย่อ.....	๖๗

เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ

*****

๑. มหัพภาค (full stop, period) ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ .

มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

ใช้เพื่อแสดงว่าจบประโยคหรือจบความ

ตัวอย่าง

(๑) คอยที่นี่.

(๒) ปุชนิยสถาน เป็นสถานที่เนื่องด้วยศาสนา ซึ่งเป็นที่ควรแก่การเคารพบูชา เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระปฐมเจดีย์.

ในกรณีที่ประโยคนั้น ๆ มีเครื่องหมายอัญประกาศหรือเครื่องหมายวงเล็บอยู่ด้วย ให้ใส่เครื่องหมายมหัพภาคไว้หลังสุด

ตัวอย่าง

(๓) ดังที่มีกล่าวไว้ในพระสูตรว่า “ขณะเมื่ออสูรถือเอาซึ่งรูปร่างเป็นตัวตนยืนอยู่บนสันเพชรในกลางมหาสมุทร ความลึกแห่งทะเลซ่อนร่างกายไว้ครึ่งหนึ่ง ส่วนที่สูงดั่งยอดเขาพระสุเมรุ คือ เคียรของอสูรเห็นตระหง่าน”.

(๔) ยิ่งส่วยสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งยอมให้ชาวหัวเมืองหาส่งแทนเก็บเวรรับราชการอีกหลายอย่าง (สิ่งของเหล่านั้นแจ้งรายชื่ออยู่ในพระคลังสินค้า ซึ่งจะกล่าวต่อไป).

๒๐๑๖

๒. จุด (dot, point) ชื่อเครื่องหมาย รูปดังนี้ .

มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. ใช้เขียนไว้หลังตัวอักษรเพื่อแสดงว่าเป็นอักษรย่อ

ตัวอย่าง

(๑) พ.ศ. ย่อมาจาก พุทธศักราช

(๒) ค.ศ. ย่อมาจาก คริสต์ศักราช

(๓) วศ.บ. ย่อมาจาก วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต

๒. ใช้เขียนไว้ข้างหลังตัวอักษรหรือตัวเลขที่บอกลำดับข้อ

ตัวอย่าง

(๑) ก. [กอ]

ข. [ขอ]

ค. [คอ]

(๒) ๑. [หนึ่ง]

๒. [สอง]

๓. [สาม]

ในกรณีที่มีข้อย่อย ให้ใส่ลำดับข้อย่อยไว้หลังจุด

ตัวอย่าง

(๓) ๑.๑ [หนึ่ง-จุด-หนึ่ง]

(๔) ๑.๑๐ [หนึ่ง-จุด-สิบ]

(๕) ๔.๓.๑๒ [สี่-จุด-สาม-จุด-สิบ-สอง]

๓. ใช้คั่นระหว่างชั่วโมงกับนาทีเพื่อบอกเวลา

ตัวอย่าง

๑๐.๑๕ น. [สิบ-นา-ลิ-กา-สิบ-ห้า-นา-ที]

๔. ใช้เป็นจุดทศนิยม (หลังจุดทศนิยมให้อ่านตัวเลขเรียงกันไป)

ตัวอย่าง

(๑) ๑.๒๓๕ [หนึ่ง-จุด-สอง-สาม-ห้า]

(๒) ๓ นาที ๓๐.๗๕ วินาที [สาม-นา-ที-สาม-สิบ-จุด-เจ็ด-ห้า-วิ-นา-ที]

(๓) ๓.๕๘๗ เมตร [สาม-จุด-ห้า-แปด-เจ็ด-เมตร]

(๔) ๔.๕๐๘ ล้านบาท [สี่-จุด-ห้า-ศูนย์-แปด-ล้าน-บาท]

ยกเว้นในกรณีเงินตรา ถ้าอ่านเป็นหน่วยเงินตราได้ ให้อ่านตามหน่วยเงินตรา

นั้น ๆ เช่น

(๕) ๔.๕๐ บาท [สี่-บาท-ห้า-สิบ-สะ-ตาง]

(๕) ๘.๖๕ ดอลลาร์ [แปด-ดอล-ล่า-หก-สิบ-ห้า-เซ็น]

๕. ใช้บอกว่าเป็นตัวอักษรนำ อักษรควบ ในการบอกคำอ่าน

ตัวอย่าง

(๑) หนึ่ง อ่านว่า หนึ่ง

(๒) ปลา อ่านว่า ปลา

๖. ใช้บอกว่าเป็นตัวอักษรควบหรือเป็นตัวสะกดในการเขียนภาษาบาลี
สันสกฤตที่เขียนด้วยอักษรไทย

ตัวอย่าง

(๑) มิตร [มี-ด-ตฺระ]

(๒) ราชน [รา-ชน]

(๓) นโม ตสฺส [นะ-โม-ตัส-สะ]

๑๐. ใช้เขียนแทนตัวอักษรที่ซ้ำหรืออ่านไม่ออกในการคัดลอกข้อความจากจารึก โดยใช้จุด • จุด แทนอักษร • ตัว

ตัวอย่าง

คำจารึก องม่าน[•]เมืองน[•] เมืองพลวพ่นฝงของ

คำอ่าน องม่าน เมืองน[•] เมืองพลัว พ่นฝงของ

๒๓๐๘๘๘

๓. จุลภาค (comma) หรือ จุดลูกน้ำ ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ ,
มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. ใช้แยกวลีหรืออนุประโยคเพื่อกันความเข้าใจสับสน

ตัวอย่าง

(๑) ส่วนการประพันธ์เรื่องนี้, ที่ใดเป็นร้อยแก้วอยู่ในภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้าก็ได้แต่งไว้เป็นร้อยแก้ว, และที่ใดเป็นกาพย์กลอนก็แต่งเป็นกาพย์กลอน, เพื่อให้รูปคล้ายของเดิมมากที่สุดที่จะเป็นได้.

(๒) นายแดง, ที่เดินมากับนายดำ, เป็นกำนัน.

๒. ใช้คั่นรายการที่เขียนต่อ ๆ กัน ตั้งแต่ ๓ รายการขึ้นไป โดยเขียนคั่นแต่ละรายการ ส่วนหน้าคำ “และ” หรือ “หรือ” ที่อยู่หน้ารายการสุดท้ายไม่จำเป็นต้องใส่เครื่องหมายจุลภาค

ตัวอย่าง

(๑) สินค้าราคาควบคุม ได้แก่ ข้าวสาร, น้ำตาลทราย, น้ำมันพืช และผงซักฟอก.

(๒) ไทรมี ๓ ประการ คือ ปรับ, จำ หรือ ทั้งปรับทั้งจำ.

ในกรณีที่ต้องการแยกกลุ่มให้เห็นชัด อาจใส่เครื่องหมายจุลภาคหน้าคำ “และ” หรือ “หรือ” ก็ได้

ตัวอย่าง

(๓) เชื้อของบริษัทนี้จะสมบูรณ์เมื่อมีผู้ลงนาม ๓ คน คือ ก หรือ ข, ค หรือ ง, และ จ ลงนาม.

(๔) เชื้อคของบริษัทนี้จะสมบูรณ์เมื่อมีผู้ลงนาม ๓ คน คือ จ ก ค, จ ก ง,
หรือ จ ข ค, จ ข ง.

๓. ใช้ในการเขียนบรรณานุกรม ดรรชนี และนามานุกรม เป็นต้น

๓.๑ ใช้คั่นเมื่อมีการสลับที่กันระหว่างนามสกุลกับชื่อ

ตัวอย่าง

- (๑) ปาสเตอร์, หลุยส์
- (๒) อัลคอตต์, ลุยซา เมย์

๓.๒ ใช้คั่นเมื่อมีการสลับที่กันระหว่างชื่อ นามสกุล กับคำนำหน้านาม
หรือยศ และระหว่าง ราชทินนามกับบรรดาศักดิ์ ฐานันดรศักดิ์ หรือสมณศักดิ์
เป็นต้น

ตัวอย่าง

- (๑) วิสาขา, นาง
- (๒) ไกลุมวดี สุดใจ, นางสาว
- (๓) เปรม ตินสุลานนท์, พลเอก
- (๔) วันรัต, สมเด็จพระ
- (๕) ธรรมโกศจารย์, พระ
- (๖) นราธิปพงศ์ประพันธ์, พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่น
- (๗) พระคลัง (หน), เจ้าพระยา
- (๘) อุปกิตศิลปสาร, พระยา

๓.๓ ใช้คั่นเมื่อมีการสลับที่กันระหว่างคำที่เป็นใจความหลักกับคำประ-

กอบ

๔. อัฒภาค (semicolon) ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ ;
มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. ใช้แยกประโยคเปรียบเทียบออกจากกัน

ตัวอย่าง

(๑) ลักษณะเขียนหนังสือ เราเขียนด้วยคำติดกันไปหมดไม่เว้นระยะคำ
ทุก ๆ คำอย่างเช่นลักษณะเขียนหนังสือของชาวยุโรป, จึงทำให้เป็นที่ฉงน
แก่ผู้ไม่ลู้ขานิชานาญในเชิงการอ่านหนังสือไทย; ไม่ใช่แต่ชาวต่างประเทศ,
ถึงแม้คนไทย ๆ เราเองก็รู้สึกลำบากอยู่ไม่น้อยเหมือนกัน.

(๒) คนบางคนมีความสามารถเล่นเครื่องดนตรีได้แทบทุกชนิด; บาง
คนเล่นไม่เป็นสักอย่าง.

(๓) นำมาปลากินมด; นำลคมดกินปลา.

๒. ใช้คั่นระหว่างประโยคที่มีรูปประโยคและใจความสมบูรณ์อยู่แล้ว เพื่อแสดง
ความต่อเนื่องอย่างใกล้ชิดของประโยคนั้น

ตัวอย่าง

วาทยกรประสพอุบัติเหตุได้รับบาดเจ็บสาหัส; การแสดงดนตรีจึงต้องงด.

๓. ใช้แบ่งประโยค กลุ่มคำ หรือกลุ่มตัวเลขที่มีเครื่องหมายจุลภาคอยู่แล้ว ออก
เป็นส่วนเป็นตอนให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อกันความสับสน

๓.๑ แบ่งประโยค

ตัวอย่าง

นางสาวมณฑาทิพย์กำลังแต่งตัว, หวีผม, แต่งหน้า, จะไปทำงาน;

บังเอิญมีแขกมาหา, ต้องออกมาต้อนรับ; เมื่อแขกไปแล้ว, จึงออกจากบ้าน;
ทำให้ไปถึงที่ทำงานสาย.

๓.๒ แบ่งกลุ่มตัวเลข

ตัวอย่าง

๑, ๓, ๕; ๒, ๔, ๖

๔. ใช้คั่นคำในรายการที่มีจำนวนมาก ๆ เพื่อจำแนกรายการออกเป็นพวก ๆ

ตัวอย่าง

การสัมมนาครั้งนี้มีผู้แทนจากหน่วยราชการต่าง ๆ เข้าร่วมด้วย เช่น กรมวิชาการ, กรมอาชีวศึกษา, ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ; กรมป่าไม้, กรมวิชาการเกษตร, ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์; กรมอนามัย, กรมการแพทย์, ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข.

๕. ใช้ในหนังสือประเภทพจนานุกรม

๕.๑ เพื่อคั่นบทนิยามของคำที่มีความหมายหลายอย่าง และความหมายนั้นแตกต่างกันแต่มีนัยเนื่องกับความหมายเดิม

ตัวอย่าง

(๑) กิ่ง น. ส่วนที่แยกออกจากต้น, เชนง; ใช้เรียกส่วนย่อยที่แยกออกไปจากส่วนใหญ่ แต่ยังขึ้นอยู่กับส่วนใหญ่ เช่น กิ่งอำเภอ กิ่งสถานีตำรวจ; ลักษณะนามเรียกงาช้าง ว่า กิ่ง; เรือชนิดหนึ่งในกระบวนพยุหยาตรา.

(๒) ดุม น. ส่วนกลางของล้อเกวียนหรือล้อรถที่มีรูสำหรับสอดเพลลา; เครื่องกลัดกันส่วนต่าง ๆ ของเสื้อผ้าไม่ให้แยกออกจากกันทำเป็นรูปต่าง ๆ มัก

มีรังดุมสำหรับขัด, กระจดุม ลูกกระจดุม หรือ ลูกดุม ก็เรียก.

๕.๒ เพื่อค้นอักษรย่อบอกที่มาของคำ

ตัวอย่าง

(๑) กุศล [-สน] น. สิ่งที่ดีที่ชอบ, บุญ. ว. ฉลาด. (ส.; ป. กุสล).

(๒) ปกรณ์ [ปะกอน] น. คัมภีร์, ตำรา, หนังสือ. (ป. ปกรณ; ส. ปุรกรณ).

๒๒๘

๕. ทวิภาค (colom) ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ :
มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. ใช้ใช้ความ แทนคำ “คือ” หรือ “หมายถึง”

ตัวอย่าง

- (๑) กฤษณา : กฤษณาสอนน้อง แบบเรียนกวีนิพนธ์.
- (๒) เพชรมงกุฏ : ลิลิตเพชรมงกุฏ ฉบับหอพระสมุดวชิรญาณ.

๒. ใช้หลังคำ “ดังนี้” “ดังต่อไปนี้” เพื่อแจกแจงรายการ

ตัวอย่าง

ในส่วนของนายเขียวมีไม้ผลชนิดต่างๆ ดังนี้ : ละมุด, ขนุน, ลางสาด,
เงาะ, มังคุด และทุเรียน.

๓. ใช้คั่นบอกเวลา

ตัวอย่าง

- (๑) ๖ : ๔๕ น. [หก-นา-ลิ-กา-สี่-สิบ-ห้า-นา-ที]
- (๒) ๗ : ๓๐ : ๔๕ [เจ็ด-นา-ลิ-กา-สาม-สิบ-นา-ที-สี่-สิบ-ห้า-วิ-นา-ที]
- (๓) ๘ : ๒๐ : ๓๘.๘๐ [แปด-นา-ลิ-กา-ยี่-สิบ-นา-ที-สาม-สิบ-แปด-จุด-แปด-สิบ-วิ-นา-ที]

๒๒๐ ❀ ๑๖๒

๖. ต่อ ชื่อเครื่องหมาย รูปดังนี้ :

มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. ใช้แสดงอัตราส่วนและมาตราส่วน

ตัวอย่าง

(๑) ในการทวงข้าวใช้ข้าวและน้ำในอัตราส่วน ๑ : ๒ [หนึ่ง-ต่อ-สอง]

(หมายเหตุว่า ใช้ข้าว ๑ ส่วนต่อน้ำ ๒ ส่วน)

(๒) แผนที่นี้ใช้มาตราส่วน ๑ : ๑๐๐,๐๐๐ [หนึ่ง-ต่อ-แสน, หนึ่ง-ต่อ-หนึ่ง-แสน]

(หมายเหตุว่า ระยะในแผนที่ ๑ หน่วยเท่ากับระยะจริง ๑๐๐,๐๐๐ หน่วย เช่น ระยะในแผนที่ ๑ เซนติเมตร เท่ากับระยะจริง ๑๐๐,๐๐๐ เซนติเมตร หรือ ๑ กิโลเมตร)

๒. ใช้แสดงสัดส่วน

ตัวอย่าง

ในการผสมคอนกรีตใช้ปูนซีเมนต์ หิน และทรายในสัดส่วน ๑ : ๒ : ๔ [หนึ่ง-ต่อ-สอง-ต่อ-สี่]

(หมายเหตุว่า ใช้ปูนซีเมนต์ ๑ ส่วนต่อหิน ๒ ส่วนต่อทราย ๔ ส่วน

โดยปริมาตร)

๓. ใช้แสดงปฏิภาค

ตัวอย่าง

๕ : ๑๐ = ๑ : ๒ [ห้า-ต่อ-สิบ-เท่ากับ-หนึ่ง-ต่อ-สอง]

(หมายเหตุว่า $\frac{๕}{๑๐}$ มีค่าเท่ากับ $\frac{๑}{๒}$)

๒๒ ❀ ๑๖๖

๓. วิชาภาค ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ :-

มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

ใช้หลังคำ “ดังนี้” “ดังต่อไปนี้” เพื่อแจกแจงรายการ รายการที่ตามหลังเครื่องหมายวิชาภาคให้ขึ้นย่อหน้าใหม่ และใช้กับรายการที่แจกแจงครบทุกรายการ
ตัวอย่าง

การสัมมนาครั้งนี้มีผู้แทนจากส่วนราชการต่าง ๆ เข้าร่วมประชุม
ดังต่อไปนี้ :-

กรมวิชาการ

กรมอาชีวศึกษา

กรมวิชาการเกษตร

กรมอนามัย

กรมการแพทย์

๒๒๐๘๒๘

๘. ยัติภังค์ (hyphen) ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ -

(อาจเขียนให้ยาวได้หลายขนาดตามความเหมาะสม แต่ไม่ควรเกิน ๒ ช่วงตัวอักษร)

มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. ใช้เขียนไว้สุดบรรทัดเพื่อต่อพยางค์หรือคำสมาส ซึ่งจำเป็นต้องเขียนแยกบรรทัดกัน เนื่องจากเนื้อที่จำกัด

ตัวอย่าง

คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย มีการประชุมทุกวันพฤหัสบดี เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ ห้องนันทนาการราชบัณฑิตยสถาน ราชบัณฑิตยสถาน.

๒. ใช้เขียนแยกพยางค์เพื่อบอกคำเต็มซึ่งจำเป็นต้องแยกตามฉันทลักษณ์

ตัวอย่าง

(๑) ลูกเคยมุ่งรักดินประมะธรร- มาธिरาชั้น- ยะสามิ

(๒) ดอยใดมีถ้ำราช- สิห์ประสงค์

เหมืองมามีบัวหงส์ หากใกล้

ต้นไม้พุ่มพัวพง นกมาก มีนา

สาวหนุ่มตามซู้ไซร์ เพราะซู้ชอบดา

๓. ใช้แยกพยางค์เพื่อบอกคำอ่าน โดยเขียนไว้ระหว่างพยางค์แต่ละพยางค์

ตัวอย่าง

(๑) เวลา อ่านว่า เว-ลา

(๒) ประกาศนียบัตร อ่านว่า ประ-กา-สะ-นิ-ยะ-บัต, ประ-กาต-สะ-นิ-ยะ-บัต.

๔. ใช้แสดงคำที่ละส่วนหน้าหรือส่วนท้ายหรือทั้งส่วนหน้าและส่วนท้ายของคำไว้

ตัวอย่าง

- (๑) -กระเจง ใช้เข้ากับคำ กระฉับ เป็นกระฉับกระเจง.
- (๒) ทุติย- [ตุติยะ-] (แบบ) ว. ที่ ๒, มักใช้นำหน้าศัพท์อื่น เช่น ตุติยดิถี = วัน ๒ ค่ำ, ตุติยมาส = เดือนที่ ๒, ตุติยवार = ครั้งที่ ๒, ตุติยสุรทิน = วันที่ ๒. (ป.).
- (๓) นาคาวโลก [-คาวะ-] อ่านว่า นา-คา-วะ-โลก.

๕. ใช้ในความหมายว่า “ถึง” เพื่อแสดงช่วงเวลา จำนวน สถานที่ ฯลฯ

ตัวอย่าง

- (๑) เวลา ๑๐.๓๐-๑๒.๐๐ น. [เว-ลา-สิบ-นา-ลิ-กา-สาม-สิบ-นา-ที-ถึง-สิบ-สอง-นา-ลิ-กา]
- (๒) ตั้งแต่วันจันทร์-วันเสาร์ [ตั้ง-แต่-วัน-จัน-ถึง-วัน-เสาร์]
- (๓) ประมาณ ๕๐๐-๖๐๐ คน [ประ-มาณ-ห้า-ร้อย-ถึง-หก-ร้อย-คน]
- (๔) เที่ยวบินจากกรุงเทพฯ-สุราษฎร์ธานี-ภูเก็ต [เที่ยว-บิน-จาก-กรุง-เทพ-ถึง-สุ-ราด-ทา-นี-ถึง-พู-เก็ต]

๖. ใช้เขียนแยกกลุ่มตัวเลขตามรหัสที่กำหนดไว้

ตัวอย่าง

- (๑) หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๕๓๑ ๓๒๓๔ [หมายเลข-โทร-ระ-ลับ สุน-สอง-ห้า-สาม-หนึ่ง สาม-สอง-สาม-สี่]
- (๒) ISBN 974-8120-44-9

๗. ใช้กระจายอักษรเพื่อให้เห็นว่าคำนั้นประกอบด้วยพยัญชนะ สระ และ
วรรณยุกต์อะไรบ้าง

ตัวอย่าง

- (๑) ก-ร-ร-ม
- (๒) แ-ป-ล-ก
- (๓) เ-ห-ม-^๓-อ-น
- (๔) ก-ล-า^๓
- (๕) ว-^๓-น-น-^๓-น-^๓

๒๒๐๒๒๒

๘. ยัติภาค (dash) ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ —

(ยาว ๒-๓ ช่วงตัวอักษร)

มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. ใช้ในความหมายว่า “และ” หรือ “กับ” เพื่อบอกความสัมพันธ์ของคำ ๒ คำ

ตัวอย่าง

(๑) เณร—สัญญา

มีความยินดีขอเชิญร่วมรับประทานอาหาร

เนื่องในงานมงคลสมรส

(๒) ฟุตบอลคิงส์คัพชิงชนะเลิศระหว่างไทย—อินโดนีเซีย ที่สนามศุภชลาศัย

เริ่ม ๑๘.๐๐ น.

(๓) ภาษาตระกูลไทย—จีน

๒. ใช้ขยายความ

ตัวอย่าง

(๑) ถิ่น—พ่ายัพ (หมายความว่า เป็นภาษาถิ่นที่ใช้ในภาคพายัพ).

(๒) ขุนช้างขุนแผน—แจ้ง (หมายความว่า เป็นเรื่องขุนช้างขุนแผนสำนวน

ครูแจ้ง).

๓. ใช้ในความหมายว่า “ถึง” เพื่อแสดงช่วงเวลา จำนวน สถานที่ ฯลฯ

เช่นเดียวกับเครื่องหมายยัติภังค์

ตัวอย่าง

(๑) เวลา ๑๐.๓๐—๑๒.๐๐ น. [เว-ลา-สิบ-นา-ลิ-กา-สาม-สิบ-นา-ที่-ถึง-

สิบ-สอง-นา-ลิ-กา]

(๒) ตั้งแต่วันจันทร์—วันเสาร์ [ตั้ง-แต่-วัน-จัน-ถึง-วัน-เสา]

(๓) ประมาณ ๕๐๐—๖๐๐ คน [ประ-มาณ-ห้า-ร้อย-ถึง-หก-ร้อย-คน]

(๔) ระยะทางลำปาง—เชียงใหม่ [ระ-ยะ-ทาง-ลำ-ปาง-ถึง-เชียงใหม่]

๔. ใช้แทนคำว่า “เป็น”

ตัวอย่าง

พจนานุกรมไทย—อังกฤษ (หมายความว่า พจนานุกรมไทยเป็นอังกฤษ).

๕. ใช้แสดงลำดับย่อยของรายการที่ไม่ต้องการใส่ตัวอักษรหรือตัวเลขบอกลำดับข้อ

ตัวอย่าง

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวอาจสรุปความเคลื่อนไหวทางวรรณคดีได้ดังนี้

—วรรณคดีประเภทร้อยกรอง เจริญถึงขีดสุดอีกวาระหนึ่ง

—วรรณคดีประเภทร้อยแก้ว ก้าวหน้ายิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน

—เป็นระยะเวลาที่คติทางตะวันตกเข้ามาในวงวรรณคดีไทย

มากที่สุด ถ้าเทียบกับสมัยก่อน ๆ

—นวนิยายวรรณคดีสันสกฤตอีกวาระหนึ่งเหมือนสมัยอยุธยา แต่ในคราวนี้ผ่านมาจากต้นฉบับที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ.

๒๒๐ ❀ ๒๒๒

๑๐. วงเล็บ หรือ นขลิขิต (parenthesis) ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ ( )
ประกอบด้วยวงเล็บเปิด รูป (และวงเล็บปิด รูป)

มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

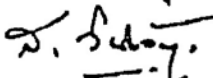
๑. ใช้กันข้อความที่ขยายหรืออธิบายจากข้อความอื่น และข้อความในระหว่างวงเล็บนั้น จะอ่านหรือเว้นเสียก็ได้โดยไม่ทำให้เนื้อความเสียไป

ตัวอย่าง

อริยสัจ ๔ ได้แก่ ๑. ทุกข์ ๒. ทุกขสมุทัย (เหตุให้เกิดทุกข์)
๓. ทุกขนิโรธ (การดับทุกข์) และ ๔. ทุกขนิโรธคามินี ปฏิปทา
(ทางดำเนินไปสู่ความดับทุกข์).

๒. ใช้ขยายความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง

- (๑) เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุমানราชชน)
- (๒) เจ้าพระยาพระคลัง (หน)
- (๓) พระธรรมราชาวัตร (ฟู อุดตลิว ป. ๖)
- (๔)
(นายเสริม วินิจฉัยกุล)
- (๕) สีลา น. หิน, หินก้อน. (ป.; ส. คีลา).

๓. ใช้กันตัวอักษรหรือตัวเลขที่เป็นหัวข้อย่อย อาจใช้เพียงวงเล็บปิดข้างเดียว

ก็ได้

ตัวอย่าง

- (๑) (๑) หรือ ๑)

(๒) (ก) หรือ ก)

๔. ใช้กันตัวอักษรหรือตัวเลขออกเสียงอรรถ

ตัวอย่าง

วันรุ่งแรมสามค่ำ*เป็นสำคัญ อภิวัตน์ลาบาทพระชินวร

.....

.....

(*) แรม ๓ ค่ำ เดือน ๓ ตรงกับวันอาทิตย์ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๓๕๐.

เครื่องหมาย (อ่านว่า “วงเล็บปิด” และเครื่องหมาย) อ่านว่า “วงเล็บปิด”

๒๓๕๐

๑๑. วงเล็บเหลี่ยม (square brackets) ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ [ ] ประกอบด้วยวงเล็บเหลี่ยมเปิด รูป [และวงเล็บเหลี่ยมปิด รูป] มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. ใช้กันคำหรือข้อความที่ขยายหรืออธิบายจากข้อความอื่นในอีกลักษณะหนึ่ง เมื่อข้อความนั้นได้ใช้เครื่องหมายวงเล็บแบบอื่นด้วย

ตัวอย่าง

(๑) กตัญญู ว. (ผู้) รู้อุปการะที่ท่านทำให้, (ผู้) รู้คุณท่าน, เป็นคำคู่กับ กตเวที.
[ป. กต = (อุปการะ) ที่ท่านทำแล้ว + ญ = ผู้รู้].

(๒) องค์กรที่ ๔
ตอนที่ ๒

ริมน้ำค่ายหลวง ตำบลกุรุเกษตร

[ใช้เป็นถ้อยคำระหว่างทูล เขียนเป็นภาพริมน้ำค่ายพระเนียด]

(ทำวชิรเสนา แต่งเครื่องรบ ออกพร้อมด้วยศุภางค์และนายทหารอีกสองสามคน)

๒. ใช้ในความหมายพิเศษเฉพาะวิชา เช่น

—ในการเขียนบรรณานุกรมและเชิงอรรถใช้กันข้อความในกรณีที่ข้อความนั้นไม่ปรากฏในหนังสือ แต่ผู้ทำบรรณานุกรมเพิ่มเติมเข้าไปเอง โดยมีหลักฐานยืนยัน

ตัวอย่าง

[ตรี อมตยกุล] นำชมหอสมุดดำรงราชานุภาพ. พระนคร : กรมศิลปากร, ๒๔๙๔.

๒๒๐๘๘๘

๑๓. ปรีศนี้ (question mark) ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ ?

มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. ใช้เมื่อสิ้นสุดความหรือประโยคที่เป็นคำถามหรือใช้แทนคำถาม

ตัวอย่าง

(๑) “ใคร ?” เขาถามขึ้น

(๒) ทำไมคุณจึงเลิกแต่งหนังสือ ?

๒. ใช้หลังข้อความเพื่อแสดงความสงสัยหรือไม่แน่ใจ มักเขียนอยู่ในวงเล็บ

ตัวอย่าง

(๑) กฤษฎาธาร [กริดสะดาทาน] น. พระที่นั่งที่สร้างขึ้นสำหรับเกียรติยศ (?)
เช่น พระมหาพิชัยราชรถกฤษฎาธาร. (เรื่องพระบรมศพ).

(๒) ในหนังสือราชาธิราชว่า พระเจ้าฟ้ารั่วทิวศตเมื่อปีฉลู จุลศักราช
๖๗๕ พ.ศ. ๑๘๕๖ มกะตาเป็นอนุชาได้ราชสมบัติ ให้เข้ามาทูลขอให้
สมเด็จพระร่วงตั้งพระนามอย่างครั้งพระเจ้าฟ้ารั่ว ได้รับพระนามว่า
พระเจ้ารามประติ๊ด (ประดิษฐ์ ?).

๒๓๐๘๘๘

๑๔. อัศเจรีย์ (exclamation mark) ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ !
มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. ให้เขียนหลังคำ วลี หรือประโยคที่เป็นคำอุทาน

ตัวอย่าง

- (๑) อื้อย !
- (๒) กรรมจริง !
- (๓) เขาตายเสียแล้ว !

๒. ให้เขียนหลังคำเลียนเสียงธรรมชาติ เพื่อให้ผู้อ่านทำเสียงได้เหมาะสมกับเหตุการณ์ในเรื่องนั้น ๆ เมื่อไม่สามารถจะเขียนให้ถูกต้องเป็นตัวหนังสือได้

ตัวอย่าง

- (๑) โครม !
- (๒) ปัง !
- (๓) เปรี๊ยะ !

๓. ให้เขียนหลังข้อความสั้น ๆ ที่ต้องการเน้นเป็นคำสั่งหรือคำเตือน เป็นต้น

ตัวอย่าง

- (๑) ไป !
- (๒) หยุด !
- (๓) ระวัง ! อันตรายจากไฟฟ้าแรงสูง

๒๒๒ ๒๒๒

๑๕. อัญประกาศ (quotation marks)

๑๕.๑ อัญประกาศคู่ หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า “อัญประกาศ” (double quotation marks) ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ “ ” ประกอบด้วยอัญประกาศเปิด รูป “ และอัญประกาศปิด รูป ”

มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. ใช้เพื่อแสดงว่าคำหรือข้อความนั้นเป็นคำพูด บทสนทนา หรือความนึกคิด

ตัวอย่าง

(๑) มารดาสอนบุตรว่า “ลูกเอ๋ย ถ้าเจ้ารักแม่มากเท่าใด เจ้าจงพยายามให้คนอื่นเขารักเจ้ามากเท่านั้นเถิดลูก”.

(๒) “ความรักคืออะไร ? ” คนหนึ่งถาม

“ความรักก็คืออารมณ์ชนิดหนึ่งเช่นเดียวกับความเกลียด ซึ่งไม่จำกัดจำนวนคนที่ถูกเกลียดจะพร้อมกันทีเดียวหลายคนก็ได้แล้วแต่สะดวก” อีกคนหนึ่งตอบ.

(๓) เขารำพึงอยู่ในใจว่า “ช่างโชคคิดอะไรปานนั้น”.

๒. ใช้เพื่อแสดงว่าคำหรือข้อความนั้นคัดมาจากที่อื่น

ตัวอย่าง

หนังสือพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้บทนิยามคำ ระลึก ไว้ว่า “ก. คิดถึงหรือนึกถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ในอดีตได้ เช่น ระลึกถึงความหลัง, รำลึก กิ่ว”.

๓. ใช้เพื่อเน้นความให้ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่าง

คำว่า “พ่อขุน” ประกอบไปด้วยคำว่า “ขุน” ซึ่งเป็นคำเรียกพระนาม พระเจ้าแผ่นดินแคว้นเล็ก ๆ และคำว่า “พ่อ” ซึ่งแสดงว่าเป็นหัวหน้าของ ขุนในแคว้นต่าง ๆ เทียบได้กับคำว่า “แม่” ในคำแม่ทัพ ซึ่งหมายความว่า เป็นหัวหน้าของกองทัพ

๔. ใช้เพื่อเน้นคำหรือข้อความเพื่อให้รู้ว่าคำหรือข้อความนั้นเป็นสำนวนหรือเป็นภาษาปาก ซึ่งมีความหมายผิดไปจากความหมายปกติ

ตัวอย่าง

เขาส่งลูกชายไป “ซูปตัว” ที่เมืองนอก

๕. ถ้าข้อความในเครื่องหมายอัญประกาศมีความยาวหลายย่อหน้า ให้ใส่ เครื่องหมายอัญประกาศเปิดไว้ข้างหน้าแต่ละย่อหน้า ส่วนเครื่องหมายอัญประกาศปิด ให้ใส่ไว้เฉพาะท้ายย่อหน้าสุดท้ายเท่านั้น

ตัวอย่าง

ครั้งหนึ่งพระพุทธองค์ตรัสว่า

“...ดูกรภิกษุทั้งหลาย สงสารนี้กำหนดที่สุดเบื้องตันปลายไม่ได้ เมื่อเหล่าสัตว์ผู้มีวิขาเป็นที่ทางกัน มีัตถมหาเป็นเครื่องประกอบท่องเที่ยวไป มาอยู่ ที่สุดเบื้องตันย่อมไม่ปรากฏ ฯลฯ

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย ท่อนไม้ที่บุคคลโยนขึ้นไปบนอากาศ บางคราวก็ตกลงทางโคน บางคราวก็ตกลงทางขวาง บางคราวก็ตกลงทางปลาย แม้ ฉนใด สัตว์ทั้งหลายผู้มีวิขาเป็นที่ทางกัน มีัตถมหาเป็นเครื่องประกอบไว้ ท่องเที่ยวไปมาอยู่ ก็ฉนนันแล บางคราวก็จากโลกนี้ไปสู่ปรโลก บางคราว

ก็จากปรโลกมาสู่โลกนี้ ชื่อนั้น เพราะเหตุไร เพราะว่า สงสารนี้กำหนดที่ สุดเบื้องต้นเบื้องปลายไม่ได้...”.

เครื่องหมาย “ อ่านว่า “อัญประกาศเปิด” และเครื่องหมาย ” อ่านว่า “อัญประกาศปิด”

ถ้าข้อความในเครื่องหมายอัญประกาศมีความยาวหลายย่อหน้า และใส่เครื่องหมายอัญประกาศเปิดไว้ทุกย่อหน้า ให้อ่าน “อัญประกาศเปิด” เฉพาะเมื่อ เริ่มต้นข้อความเท่านั้น และอ่าน “อัญประกาศปิด” เมื่อจบข้อความ

๑๕.๒ อัญประกาศเดี่ยว (single quotation marks) ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ ‘ ’ ประกอบด้วย อัญประกาศเดี่ยวเปิด รูป ‘ และอัญประกาศเดี่ยวปิด รูป ’

มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

ใช้แทนเครื่องหมายอัญประกาศคู่ในข้อความที่มีการใช้เครื่องหมาย อัญประกาศคู่อยู่แล้ว

ตัวอย่าง

อาจารย์ทิมสอนนายแดงผู้ศิษย์ว่า “นี่เจ้าแดง ! เจ้าจงจำสุภาษิตว่า ‘เราก็จิตคิดดูเล่าเขาก็ใจ ปลุกอ้นโยปลุกไมตรีดีกว่าพาล’ นี้ไว้ และถือ ตามนั้นด้วย เป็นหลักของเจ้าในการคบเพื่อน”

๒๓๐๘๘

๑๖ ไข่ปลา หรือ จุดไข่ปลา (ellipsis, dotted line) ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน
รูปดังนี้ ...

มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. ใช้สำหรับละข้อความที่ไม่ต้องการกล่าวเพื่อจะชี้ว่า ข้อความที่นำมาถว้ส่วน
ตัดตอนมาเพียงบางส่วน ใช้ได้ทั้งตอนขึ้นต้น ตอนกลาง และตอนลงท้ายข้อความ
โดยใช้ละด้วยจุดอย่างน้อย ๓ จุด

ตัวอย่าง

“...การศึกษาสำหรับประเทศสยามยังล้าหลังอยู่มาก จึงจำเป็นต้องจัด
การศึกษาให้เทียบส่วนพอสมควรกับนานาประเทศที่เจริญการวีร
ต่อไปคงผิิดแน่และจะให้ผลเป็นการเสียหายในภายหน้า ทั้งจะเป็นสิ่ง
หนึ่งซึ่งยุคหน้าจะโทษยุคนี้ว่าปล่อยปละละเลยไว้...การมีโรงเรียน
ตัวอย่างของรัฐบาลเพียงประปราย ก็เปรียบเสมือนดอกไม้ในลวดลาย
แห่งผืนผ้า ส่วนที่จะให้เป็นลวดลายเต็มผืนผ้า ต้องสำเร็จได้ด้วย
การศึกษาประชาชน...”

๒. ในบทหรือยกรอง ถ้าละข้อความตั้งแต่ ๑ บรรทัดขึ้นไปให้ใช้เครื่องหมาย
ไข่ปลาหรือจุดไข่ปลาตามรูปแบบของฉันทลักษณ์

ตัวอย่าง

เสียงภญเสียงเล่าอ้าง	อันใด พี่เอย
เสียงย่อมยอศใคร	ทั่วหล้า
.....	.....
.....	.....

ในการอ่านออกเสียง เมื่อมีเครื่องหมายไข่ปลา หรือ จุดไข่ปลา ตามตัวอย่างข้างต้น ควรหยุดเล็กน้อยก่อน แล้วจึงอ่านว่า “ละ ละ ละ” แล้วหยุดเล็กน้อยก่อนอ่านข้อความต่อไป

๓. ใช้แสดงว่ามีข้อความ แต่ข้อความนั้นลบเลือนหรือขาดหายไป

ตัวอย่าง

“ทรงทำลายความกระด้างของอริราชไพรีทั้งปวงอันเหลืออยู่นอกนั้น พระราชาองค์นั้นได้รับขนานพระนามว่า พระวิษณุองค์ที่สอง โดยอำนาจของพระองค์ เพราะได้ชื่อว่าเป็นต้นกำเนิดแห่งไศเลนทรวงศ์ ทรงพระนามว่าศรีมหाराช และพระรา...ทั้งหมดของพระองค์นั้น”

๔. ใช้สำหรับละตัวอักษร คำ หรือข้อความซึ่งเป็นนัยที่รู้กัน

ตัวอย่าง

“แย้ละวา ตายท...ไปเสียแล้วก็ไม่รู้”

๕. ใช้ในแบบพิมพ์ซึ่งเว้นที่ไว้ให้กรอกข้อความต่าง ๆ

ตัวอย่าง

แบบใบสำคัญรับเงิน

ที่.....

(ส่วนราชการเป็นผู้ออกให้)

ใบสำคัญรับเงิน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....

ข้าพเจ้า.....

อยู่บ้านเลขที่.....ซอย.....ถนน.....

อำเภอ.....จังหวัด.....ได้รับเงินจาก.....

กระทรวง.....ดังรายการแจ้งต่อไปนี้

รายการ	จำนวนเงิน	
บาท		

จำนวนเงิน.....

(ลงชื่อ).....

๒๒๓๐๒๒๒

๑๗. เส้นประ (dashed line) ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ ---
มีหลักเกณฑ์การใช้เช่นเดียวกับเครื่องหมายไข่ปลา หรือ จุดไข่ปลา

๒๒๕๒๒๒

๑๘. บุพสัญลักษณ์ (ditto mark) ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ ๖๖
มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

ใช้เขียนแทนคำหรือข้อความที่ซ้ำกับบรรทัดบน โดยเขียนไว้ได้คำหรือข้อความนั้นเพื่อไม่ต้องเขียนซ้ำอีก แต่เวลาอ่านต้องอ่านเต็มคำหรือข้อความนั้น

ถ้าเป็นคำคำเดียวหรือเป็นข้อความไม่ยาวนัก ให้ใส่เครื่องหมายบุพสัญลักษณ์ ๑ ตัว ถ้าเป็นข้อความยาว อาจใส่เครื่องหมายบุพสัญลักษณ์เกินกว่า ๑ ตัว และระหว่างเครื่องหมายอาจขีดเส้นตรงไว้ด้วยก็ได้

ตัวอย่าง

(๑)	ลำดับที่	ประเภท/รายการครุภัณฑ์	หน่วยนับ/ลักษณะนาม
		ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ	
	๑	เครื่องขยายเสียงแบบ Mono	เครื่อง
	๒	” ” เป็นชุด	ชุด
	๓	” ” มีดถือ	เครื่อง
	๔	” ” สะพายไหล่	”

(๒) ครู ใช้เครื่องหมาย ~ แทน

ลหุ ”————” ๖ แทน

๘๓๓๘๘๘

๑๘. มหัตตลัญญา หรือ ย่อหน้า หมายถึง การย่อหน้าขึ้นบรรทัดใหม่ มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. ใช้เมื่อขึ้นต้นเรื่องหรือขึ้นข้อความใหญ่หรือขึ้นข้อความใหม่ที่หนึ่ง ๆ

ตัวอย่าง

ในตำนานสิงหนวัติกุมารพงศาวดารโยนก (ประชุมพงศาวดาร ภาค ๑) กล่าวความเบื้องต้นว่า ยังมีมหากษัตริย์ชื่อนหนึ่ง ชื่อ เทวกาล เป็นใหญ่กว่าไทยทั้งหลาย อยู่เสวยราชสมบัตินครไทยเทศ คือ เมืองราชคฤห์นครหลวง นั้นแล.

๒. ใช้เมื่อมีข้อความหรือหัวข้อซับซ้อนกันเป็นชั้น ๆ ลงไปเพื่อให้เห็นชัดหรือเป็นหมวดเป็นหมู่

ตัวอย่าง

๕.๒ การลงรายการ

๕.๒.๑ แนวสืบค้นลงรายการได้ทั้งด้านหน้าและด้านหลังของบัตรหลัก

ก. ลงแนวสืบค้นด้านหน้าบัตรหลัก

๑) ลงรายการเป็นส่วนสุดท้ายของรายการในบัตร โดยลงไว้ใต้รายการบรรณลักษณะ หมายเหตุข้อความ หรือสารบัญ แล้วแต่ว่ารายการใดจะมีหรือไม่

๒) ควรพยายามลงรายการทั้งหมดให้อยู่ในบัตรรายการเพียงใบเดียวเมื่อไม่จำเป็นควรพยายามหลีกเลี่ยงการทำบัตรขยายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๓) หากรายการทั้งหมดในบัตรมีไม่มาก ควรกะประมาณให้

รายการสุดท้ายของแนวสืบค้นอยู่เหนือรู้อยบัตรเพียงเล็กน้อย.

๓. ให้เมื่อขึ้นต้นบทคำประพันธ์ ตามรูปแบบของฉันทลักษณ์

ตัวอย่าง

ลัทธูลวิกกีฬิตฉันท ๑๘

พร้อมเบญจางคประดิษฐ์สถษภูษิตดี

กายจิตวิไล

ทวาร

ไหว้คุณองค์พระสุคตอนาวรรณญาณ

ยอดศาสดาจารย์

มุนี

อีกคุณสุนทรธรรมคัมภีร์วิธี

พุทธพจน์ประชุมตรี

ปิฎก

ทั้งคุณสงฆพิสุทธศาสนดิลก

ลัมพุทธสาวก

นิกร

๒๓๖๘๖

๒๐. ทับ (virgule, slant, slash) ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ /
มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. ใช้คั่นระหว่างจำนวนเลข เพื่อแบ่งจำนวนย่อยออกจากจำนวนใหญ่

ตัวอย่าง

บ้านเลขที่ ๔๑๗๘๕ [บ้าน-เลข-ที่-สี่-ร้อย-สิบ-เจ็ด-ทับ-เก้า-ห้า] หรือ
[บ้าน-เลข-ที่-สี่-หนึ่ง-เจ็ด-ทับ-เก้า-ห้า]

๒. ใช้คั่นระหว่างเลขบอกลำดับกับเลขศักราช

ตัวอย่าง

คำสั่งราชบัณฑิตยสถาน ที่ ๘/๒๕๓๘ [คำ-สั่ง-ราช-ยะ-บัน-ดิด-ตะ-
ยะ-สะ-ถาน-ที่-แปด-ทับ-สอง-พัน-ห้า-ร้อย-สาม-สิบ-เก้า]

๓. ใช้สำหรับขีดคั่นระหว่างตัวเลขที่แสดงวัน เดือน ปี

ตัวอย่าง

๑๕/๑/๒๕๓๘ [วัน-ที่-สิบ-ห้า-เดือน-มะ-กะ-รา-คม-พอ-สอ-สอง-
พัน-ห้า-ร้อย-สาม-สิบ-เก้า]

๔. ใช้คั่นระหว่างคำ “และ” กับ “หรือ” เป็น “และ/หรือ” หมายความว่า
อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้ง ๒ อย่างก็ได้

ตัวอย่าง

การทดสอบลูกแก้วที่ใช้กับวัสดุทำเครื่องหมายบนผิวทางที่ใช้ผสม
และ/หรือโรยบนผิวหน้าวัสดุที่ทำเครื่องหมาย...”

๕. ใช้คั่นระหว่างรหัส และ/หรือจำนวนเลข

ตัวอย่าง

- (๑) ที่รณ ๐๐๐๔/๒๐๕
- (๒) ทะเบียนเลขที่ ๑๓/ชร/๖๖
- (๓) ประธานบัตรที่ ๑๓๓๓๙/๑๒๓๓๒

๖. ใช้คั่นระหว่างคำ แทนคำว่า “หรือ” หมายความว่าอย่างใดอย่างหนึ่ง

ตัวอย่าง

- (๑) ตรอก /ชอย [ตรอก-หรือ-ชอย]
- (๒) ตำบล /แขวง [ตำบล-หรือ-แขวง]

๗. ใช้คั่นระหว่างคำ มีความหมายว่า ต่อ

ตัวอย่าง

- (๑) ๑๐ บาท /ขวด [สิบ-บาท-ต่อ-ขวด]
- (๒) ๒๐ ไมล์ /ชั่วโมง [ยี่-สิบ-ไมล์-ต่อ-ชั่วโมง]
- (๓) ๖๐ กิโลเมตร /ชั่วโมง [หก-สิบ-กิโล-เมตร-ต่อ-ชั่วโมง]

๒๒๒

๒๑. ไม้ยมก หรือ ยมก ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ ๑

มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

ใช้เขียนหลังคำ วลี หรือประโยค เพื่อให้อ่านซ้ำคำ วลี หรือประโยคอีกครั้งหนึ่ง

ตัวอย่าง

(๑) เด็กเล็ก ๆ [~~เด็ก-เล็ก-เล็ก~~]

(๒) ในวันหนึ่ง ๆ [~~ใน-วัน-หนึ่ง-วัน-หนึ่ง~~]

(๓) แต่ละวัน ๆ [~~แต่ละ-วัน-แต่ละ-วัน~~]

(๔) มีเสียงตะโกนว่า “ไฟไหม้ ๆ” [~~มี-เสียง-ตะ-โกน-ว่า-ไฟ-ไหม้-ไฟ-ไหม้~~]

หมายเหตุ

๑. คำที่เป็นคำซ้ำ ต้องใช้ไม้ยมก หรือยมก เสมอ เช่น สีด้า ๆ [~~สี-ด้า-ด้า~~]

เด็กตัวเล็ก ๆ [~~เด็ก-ตัว-เล็ก-เล็ก~~]

๒. ไม่ควรใช้ไม้ยมก หรือ ยมก ในกรณีดังต่อไปนี้

๒:๑ เมื่อเป็นคำคนละบทคนละความ

ตัวอย่าง

เขียนผิด	เขียนถูก
ฉันจะไปทุกวันนี้.	ฉันจะไปทุกวันนี้.
เขาเคยมาทุกวัน ๆ นี้ไม่มา.	เขาเคยมาทุกวัน วันนี้ไม่มา.
เขาซื้อสี ๕ กระป๋อง ๆ ละ ๕๐ บาท.	เขาซื้อสี ๕ กระป๋อง กระป๋องละ ๕๐ บาท.
นายดำ ๆ นา.	นายดำดำนา.

๒.๒ เมื่อรูปคำเดิมเป็นคำ ๒ พยางค์ ที่มีเสียงซ้ำกัน

ตัวอย่าง

- ๑. นานา เช่น นานาชาติ นานาประการ
- ๒. จะจะ เช่น เขียนจะจะ ดำนาจจะจะ มุง (หลังคา) จะจะ

๒.๓ เมื่อเป็นคำคนละชนิดกัน

ตัวอย่าง

คนคนนี้มีวินัย. (คนคำแรกเป็นสามานยนาม คนคำหลังเป็นลักษณนาม)

๒.๔ เมื่อเป็นคำประพันธ์

ตัวอย่าง

๑ ทวิ้นทวิ้นจิตรคิดคิดทวนครวญครวญหา

คอยคอยหายหลายหลายนัดผิดผิดมา   แสบแสบเดือนเดือนเดือนว่าซ้ำซ้ำวัน
 เอะอะผิดติดติดเปื้อนเชื่อนเชื่อนใจน   แปลกแปลกใจใครใครรู้ดูดูชั้น
 ทำทำที่หนีแห่งแกล้งแกล้งกัน   เชิงเชิงชั้นหันหันบากจากจากใจ

ยกเว้นกลบทที่มีกำหนดให้ใช้ไวยากรณ์

ตัวอย่าง

มีรูปเทญ์ยว ๆ ตั้ง	ตามไตร มุขนา
ทกที่มุ่ ม ๆ ของ	เขตต์นั้น
บ้านลมจับ ๆ ไสว	แสวงเหยื่อ เยียงเหยย
กระเบื้องประดับ ๆ ถ้วยใส่รั	สบสรรพ์ ๆ

๒๒๒๒๒๒

๒๒. ไปกาลน้อย หรือ เปยกาลน้อย ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ ๑

มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. ใช้ละคำที่รู้กันดีแล้ว โดยละส่วนท้ายไว้หรือแต่ส่วนหน้าของคำพอเป็นที่เข้าใจ

ตัวอย่าง

- (๑) กรุงเทพมหานคร เขียนเป็น กรุงเทพฯ
- (๒) ไพรดเกล้าไปรดกระหม่อม เขียนเป็น ไปรดเกล้าฯ

๒. ใช้ละส่วนท้ายของวิสามานยนาม ซึ่งได้กล่าวมาก่อนแล้ว

ตัวอย่าง

- (๑) มหามกุฏราชวิทยาลัย เขียนเป็น มหามกุฎฯ
- (๒) กรมพระราชวังบวรสถานมงคล เขียนเป็น กรมพระราชวังบวรฯ
- (๓) วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เขียนเป็น วัดพระเชตุพนฯ

หมายเหตุ

ก. คำแบบแผน ไปรดเกล้าไปรดกระหม่อม ที่เขียนละส่วนท้ายเป็น ไปรดเกล้าฯ ในเวลาอ่านจะต้องอ่านเต็ม

ข. ถ้าไม่ใช่คำแบบแผน จะอ่านเต็มหรือไม่ก็ได้

๓. คำ “ฯพณฯ” อ่านว่า “พะนะท่าน” ใช้เป็นคำนำหน้าชื่อ หรือตำแหน่งข้าราชการผู้ใหญ่ ตั้งแต่ระดับรัฐมนตรีขึ้นไป และเอกอัครราชทูต เป็นต้น

ตัวอย่าง

- (๑) ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี
- (๒) ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี
- (๓) ฯพณฯ นายศุภชัย ภู่งาม ประธานศาลฎีกา
- (๔) ฯพณฯ เอกอัครราชทูตไทยประจำองค์การสหประชาชาติ

๒๒๑๑๑๑

๒๓. ไปยาลใหญ่ หรือ เปยยาลใหญ่ ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ ฯลฯ
มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. ใช้สำหรับละข้อความข้างท้ายที่อยู่ในประเภทเดียวกัน ซึ่งยังมีอีกมาก แต่ไม่ได้นำมาแสดงไว้

ตัวอย่าง

(๑) ล้านวนไทยที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “หน้า” มี หน้าตาย หน้าเป็น หน้าบาน ฯลฯ

(๒) สิ่งของที่ซื้อขายกันในตลาดมี เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ น้ำตาล น้ำปลา ฯลฯ
การอ่านเครื่องหมายไปยาลใหญ่ หรือ เปยยาลใหญ่ ที่อยู่ข้างท้ายข้อความให้อ่านว่า “ละ” หรือ “และอื่น ๆ”

๒. โบราณใช้ละคำหรือข้อความที่อยู่ตรงกลางก็ได้ โดยบอกตอนต้นและตอนจบไว้

ตัวอย่าง

(๑) พยัญชนะไทย ๔๔ ตัว มี ก ฯลฯ ฮ

(๒) เขาเจริญพุทธคุณว่า อิติปิ โส ฯลฯ ภควาติ

การอ่านเครื่องหมายไปยาลใหญ่ หรือ เปยยาลใหญ่ ที่อยู่ตรงกลางข้อความอ่านว่า “ละถึง”

๒๓๐

เครื่องหมายวรรคตอนโบราณ

*****

- ๑. ฟองมัน หรือ ตาไก่ ชื่อเครื่องหมายวรรคตอนรูปดังนี้ ๐

มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

- ๑. ใช้เขียนต้นข้อความแต่ละบทแต่ละความ โดยไม่จำกัดว่าจะเป็นวรรคเดียว บรรทัดเดียวหรือหลายบรรทัด ปัจจุบันนิยมใช้ย่อหน้าแทน

ตัวอย่าง

- (๑) ๐ อักษรสูง ๑๑ ตัว คือ ข ฃ ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ช ส ห

๐ อักษรกลาง ๘ ตัว คือ ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ

๐ อักษรต่ำ ๒๔ ตัว คือ ค ศ ษ ง ซ ฌ ญ ท ฒ ณ ท ธ น
พ ฟ ภ ม ย ร ล ว พ ย

- (๒) ๐ จักขุ ไผ่ ุ เาะาะ เจ้าคะ ดาบจะ น้ำชะ ๐ บวมจุก หนุนในกระชุก

๐ ถือหิริ น้ำกะทิ วัตถุ ตาปะทุ ๐ สะมะณะ ลมปะทะ หน่อผลิ ผลัดใบพลิ

๐ ไม้ผุ น้ำพุ ป้ายพะยะ ได้ฟังพะ ๐ ฟ้ามฟู พุพะ ว่าแล้วลี อย่างนั้นซิ

๐ บ่อสระ แป๊ะชะ ชะ

- ๒. ใช้เขียนต้นบทคำประพันธ์ โดยจะขึ้นบรรทัดใหม่หรือไม่ขึ้นบรรทัดใหม่ก็ได้

ตัวอย่าง

- (๑) ๐ หนึ่งน่านับโดยกว้างแท้ ยี่สิบวาแล ยาวยี่สิบวาเป็นไร่ ๐ ถ้าโดยกว้าง

ห้าวาไป ยาวเส้นหนึ่งไซร์ เป็นงานหนึ่งพึงจดจำ ๐ สิ่งานท่านประสมทำ

เป็นไร่หนึ่งกำหนด ไว้ให้ติดังว่ามา ชะ

(๒)	๑ ไก่สุ่มเกษตรสมบัติ	แลสวัสดิโสภา
	เสาร์สุรย์สวรคแลสุรา	สุรสิทธิสมการ ขะ
(๓)	๑ รอนรอนสุรยค้อย	สายัณฑ์
	เรื่อยเรื่อยเรือแสงจันทร์	ส่องฟ้า
	รอนรอนจิตกระสัน	เสียวสวาท แม่เอย
	เรื่อยเรื่อยเรียมคอยดำ	ที่นั่นท่อนเห็น ๗
	๑ เรื่อยเรื่อยมารอนรอน	สุรียาจรเข้าสายัณฑ์
	เรือรองส่องสีจันทร์	ส่งแสงกล้านำพิศวง
	๑ ลิวลิวจันทร์แจ่มฟ้า	เหมือนพักตราหน้านวลผจง
	สูงสวยรววยรูปทรง	ส่งสีเจ้าเท่าสีจันทร์

๗๓๐๘๗

๒. ฟองมันฟันหนู หรือ ฟันหนูฟองมัน ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ ๐
มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

ใช้เขียนไว้ต้นข้อความใหญ่

ตัวอย่าง

“... ๐ วัน ๒ ๖ ๘ คำ ขาลัญญุศกมีดาวสองคนว่าอยู่นอกเมือง
แบรคทาง ๔ โยชน์...”

หมายเหตุ

บางแห่งใช้รูป ๐ ก็มี เรียกว่า ฟองตัน

๐๐๐๐๐๐๐๐

๓. อังคั้นเดียว คั้นเดียว หรือ คั้น ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ ๖
มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. ใช้เขียนเมื่อจบประโยค

ตัวอย่าง

๐ กง กง กัง กัง กัง กัง ๖ เสียง กัง ๖ นี้ คำสุภาพ กัง นี้ใส่
เอก ในคำไทยไม่มี กัง กัง นี้ใส่โท ๖

๒. ใช้เขียนไว้ตอนสุดท้ายของโคลงกลอนแต่ละบท

ตัวอย่าง

๐ ไก่ฟ้าอ้าสดแสง	หัวสุกแดงแดงเดียวแฉม
ปีกห่างต่างสีแกม	สีเต็มต่างอย่างวาดเขียน ๖
๐ ไก่ฟ้าหน้าก่ากล้า	ปากแหลม
หัวแดงแฝงเดียวแฉม	เนื้อแข็ง
ปีกห่างต่างสีแกม	ลายลวด
ตัวต่างอย่างคนแกล้ง	แต่งเต็มขีดเขียน ๖

๓. ใช้เขียนเป็นเครื่องหมายบอก วัน-เดือน-ขึ้น-แรม ตามจันทรคติ

ตัวอย่าง

(๑) วัน ๒^{๑๐} ๑ คำ [วัน-จัน-เดือน-อ้าย-ขึ้น-สิบ-คำ]

(๒) วัน ๒ ๖ ๑ คำ [วัน-จัน-เดือน-อ้าย-แรม-สิบ-คำ]

หมายเหตุ

ประชุมสำเนา ของ หลวงจรธรรมาภิรมณ์ (เถิก จิตรภักดิ์) เรียกเครื่องหมาย ๖

ว่า “กัศดานต์”

๒๓๐

๔. อังคั่นคู่ หรือ คั่นคู่ ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ ๗
มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

ใช้เขียนเมื่อจบข้อความใหญ่หรือจบตอน

ตัวอย่าง

(๑) ๑ ไม้หันอากาศ ใช้ตัดบนหลัง กก กง กด กน กบ กม เกอย ดังนี้
กัก กัง กัด กัน กับ ก้ม กัย หนังสือเก่าท่านใช้ตัวสกดสองตัวแทนหันอา-
กาศตัวหนึ่ง ดังนี้ กกก กงง กดด กนน กบบ กम्म กยย ๗

(๒) ไคลง

๑ ข้าพระเจ้าวอดซ้าย	สมญา ยศฤ
เสนอชื่อขุนรจนา	มาครู้
ข้านาญรจนาทวา	ตำแหน่ง หมื่นน้อย
ฉลุลักษณะนักสิทธิ์ผู้	ตัดถ้าทั้งมวญ ๗
๑ ขุนข้าอาลักษณ์นี้	นามกร
คือวิสุทธอักษร	ที่ตั้ง
ทานเทียบระเบียบกลกลอน	ไคลงราช นี้พ่อ
จารึกอักษรทั้ง	เล่มสิ้นเสร็จแสดง ๗
๑ สุริเยศเชษฐมาสอ้าง	สิบเอ็ด แรมฤ
ปางเมืองจอลัมเรท-	ธิศกใช้
ประมวญจุลศักราชเสร็จ	ลุล่วง แลพ่อ
พันเศษสองร้อยได้	ลอกแล้วสารทง ๗

หมายเหตุ

ประชุมลํานํา ของ ทลวงธรรมมาภิมณํ (ถิก จิตรกถิก) เรียกเครื่องหมาย |
หลังเครื่องหมาย ๖ ว่า "อุภยสวน"

๒๓๐๒๒

๕. อังคันทน์วิสรรคณีย์ ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ ๗๖ หรือ ๗๖
มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้
ใช้เขียนเมื่อจบเรื่อง

ตัวอย่าง

๑ สุรางคนาง ๑ ตั้งเนื้อเรื่องไป จัดแจงแต่งใหม่ ว่าในแมงก
คล่องจ้องต้องถูก ผูกพันมั่นคง ตั้งใจจำนง จงเร่งทรธา... จะว่าแต่พอ
ลับสนย่นย่อ แต่พอเข้าใจ รำมาช้านาน อ่านจบครบไป จบกลงไว้ เท่านั้น
แลนา ๗๖

หมายเหตุ

ประชุมลำนํ้า ของ หลวงธรรมมาภิรมณ์ (เถิก จิตรกถิก) เรียกเครื่องหมาย ๖
หลังเครื่องหมาย ๖ ว่า “วิลีณชนิ”

๗๖ ❀ ๗๖

๖. ไคมุตร ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ ๐๓—

มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

ใช้สำหรับเขียนสุดท้ายและที่จบเรื่อง

ตัวอย่าง

(๑)

คำกลอนในแม่กก

ยานี

๐ แจกกกยกยกแยก

เปนแผนกแตกดักลอน

แยกยกใช้อักษร

ผูกพากย์ผ่นผันกลอนไป

๐ แจกออกนอกทารก

จักแจกกยกคำไซ

เอาก มาแทรกใส่

นิกตริกไว้หย่าไหลหลง

๐ แม่กกจนสิ้นใช้

เอกโทใส่บั้งควร

แม่กกจักผันผวน

บแปรปรวนแปลกลำเนียง

๐ ใช้ได้แต่ไม้ตรี

ดินกามีที่ส่งเสียง

แม่กกยกยกเรียง

ก็ภเพียงพรวณา ๗ ๐—

(๒)

คำกลอนในแม่กม

ยานี

๐ แจกกบจบครบบรรณ

จนจนจัดใจจ้านง

จักแจกแม่กมจง

ให้ดำรงดำริทรวง

๐ คิดจัดคัดจำแนก

จ้านงแจกให้พิศจวง

ทำนุกตามทำนอง

แบบละบองบทยานี

๑ เยียงน้อย่ายีนยล

สอนสั่งจงฟังจำ

๑ ซี้แจงลำแดง ยี่

กงกกดกบจน

บ เปนผลอย่าฟังทำ

ที่ ซี้ คำร่านิพนธ์

แต่ ก ข ก กากน

แม่กมปนะคนสอน ๒๕ ๑

หมายเหตุ

ประชุมลำนนำ ของ หลวงธรรมมาภิรมณ์ (ถึก จิตรกถึก) เรียกเครื่องหมาย

๑ ว่า “สูตรนารายณ์”

๒๒๑๒๒

๗. ยามักการ ชื่อเครื่องหมายวรรคตอน รูปดังนี้ ๙

มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

ใช้เขียนไว้บนพยัญชนะ เป็นเครื่องหมายบังคับให้อ่านเป็นอักษรควบ นิยมใช้เขียนคำบาลีสันสกฤตรุ่นเก่า

ตัวอย่าง

(๑) พราหฺมณา อันว่าวิสุทธิพราหมณ์ทั้งหลายนั้น

(๒) อิเม ทิวตฺติสการา อันว่าอาการทั้งหลาย ๓๒ นี้

๙๐๙๐๙๐๙

๘. ทักษะการขีดเครื่องหมายรูปดังนี้^๕
มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

๑. สมัยก่อนให้เขียนในภาษาบาลีเพื่อบอกให้รู้ว่าเป็นตัวสะกด

ตัวอย่าง

- (๑) พุทฺโธ อันว่าพระพุทธเจ้า
- (๒) ภวันฺตภ อันว่าท่านทั้งหลาย
- (๓) ภิกฺขโว อันว่าภิกษุทั้งหลาย

๒. ใช้สำหรับฆ่าอักษรที่ไม่ต้องการออกเสียง

๒.๑ ฆ่าพยัญชนะตัวเดียว

ตัวอย่าง

- (๑) การินฺต์ [กา-รัน]
- (๒) ครูฑพาทฺ์ [ครูฑ-พ่า]
- (๓) ทริฬฺย [ทับ]
- (๔) อลงกรณ์ [อะ-ลง-กอน]
- (๕) ซอลฺก [ซอก]
- (๖) โอหฺม [โอม]

๒.๒ ฆ่าสระ (ปัจจุบันไม่นิยมใช้)

ตัวอย่าง

หม่อมเจ้าทองเชื้อธรรมชาติ [-ชาติ]

๒.๓ ฆ่าทั้งพยัญชนะและสระ

ตัวอย่าง

- (๑) พันธุ์ [พันธ์]
- (๒) ไฟฟ้า [ไฟ]
- (๓) สวัสดิ์ [สะ-หวัด]

๒.๔ สำพยัญชนะและสระหลายตัว

ตัวอย่าง

- (๑) กษัตริย์ [กะ-ลัด]
- (๒) ฉันทลักษณ์ [ฉัน-ทะ-ลัก]
- (๓) พระลักษมณ์ [พระ-ลัก]
- (๔) ศาสตร์ [สาด]

๒๒๐๒๒๒

๘. ตินครุ หรือ ตินกา ชื่อเครื่องหมายรูปดังนี้ +
มีหลักเกณฑ์การใช้ดังต่อไปนี้

ใช้เป็นเครื่องหมายบอกมาตราเงิน ตัวเลขเหนือเส้นตั้งบอกจำนวนข้าง ตัวเลขมุมบนซ้าย บอกจำนวนตำลึง ตัวเลขมุมบนขวาบอกจำนวนบาท ตัวเลขมุมล่างขวาบอกจำนวนสลึง ตัวเลขมุมล่างซ้ายบอกจำนวนเฟื้อง ตัวเลขใต้เส้นตั้งบอกจำนวนไพ

ตัวอย่าง

[หนึ่ง-ข้าง-สิบ-เก้า-ตำ-ลึง-สอง-บาท-สาม-สะ-หฺลึง-หนึ่ง-เฟื้อง-สอง-ไพ]

จำนวนตำลึง บาท สลึง เฟื้อง จะเขียนย่อเพียงมุมใดมุมหนึ่งที่ต้องการก็ได้

ตัวอย่าง

- ๑ | = ๑ ตำลึง
- ๒ | = ๒ บาท
- | ๑ = ๑ สลึง
- | ๑ = ๑ เฟื้อง

อนึ่ง ประชุมสำเนา ของ หลวงธรรมมาภิรมณ์ (เถิก จิตรกรเถิก) ได้บันทึกเกี่ยวกับ
เครื่องหมายวรรคตอนโบราณ แตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ข้างดังนี้

“ยังวรรณยุกต์อีกภาคหนึ่ง จัดเป็นบุพพยุดและปัจฉิมยุดเป็นอาณัติไวยาของ
โบราณอาจารย์สำหรับประกอบใช้หมายความว่าในต้นบันทึกและท้ายบันทึก คือ

ฝนทอง (") สำหรับเขียนบนพองมณฑ์ (๑) กำหนดไว้ ณ ต้นบันทึกแรกขึ้นข้อ
ความดังนี้ ๑ กัศดานต์ (๒) เป็นเครื่องหมายขึ้นความไว้ชั่วคราว อุภัยสวณ (|)
สำหรับขีดขึ้นเรียงควบลงไว้หลังกัศดานต์เป็นดังนี้ ๒ เจียงคริน (˘) สำหรับขีดสกัด
ไว้ส่วนต่ำของกัศดานต์และอุภัยสวณดังนี้ ๓ วิสัยชนี (๕) สำหรับเขียนเรียงกำกับไว้
หลังกัศดานต์และอุภัยสวณดังนี้ ๔ สุตรนารายณ์ (๑→) สำหรับเขียนต่อไว้หลัง
วิสัยชนีที่สุดดังนี้ ๕ ๑→”

๑๑๑๑๑๑

ลักษณะนามของเครื่องหมายวรรคตอน

*****

เครื่องหมายวรรคตอนส่วนใหญ่ใช้ลักษณะนามว่า “ตัว” ยกเว้นเครื่องหมายวรรคตอนที่มีลักษณะเป็นคู่ เช่น วงเล็บ อัฒประกาศ ใช้ลักษณะนามว่า “คู่” แต่ถ้าแยกใช้กันจะมีลักษณะนามเป็น “ตัว” ส่วนเครื่องหมายยัติภังค์และยัติภาค มีลักษณะเป็นขีด จึงใช้ลักษณะนามว่า “ขีด”

๒๓๐๒

หลักเกณฑ์การเว้นวรรค

*****

ในการเขียนหรือพิมพ์หนังสือไทย การเว้นช่องว่างระหว่างคำ ข้อความหรือประโยคให้ถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะจะทำให้ข้อเขียนนั้นมีความถูกต้อง แจ่มแจ้ง ชัดเจน และอ่านได้ตรงตามความต้องการของผู้เขียน

วรรค คือ คำ ข้อความ หรือประโยคช่วงหนึ่ง ๆ

การเว้นวรรค หมายถึง การเว้นช่องว่างระหว่างวรรค

การเว้นวรรคแบ่งออกเป็น

- การเว้นวรรคเล็ก มีระยะห่างระหว่างวรรคประมาณ เท่ากับความกว้างของพยัญชนะ ก
- การเว้นวรรคใหญ่ มีระยะห่างระหว่างวรรคประมาณ ๒ เท่าของการเว้นวรรคเล็ก

ในการเขียนหรือพิมพ์หนังสือไทย มีหลักเกณฑ์ในการเว้นวรรค ดังนี้

๑. กรณีที่ต้องเว้นวรรค

๑.๑ การเว้นวรรคใหญ่

เว้นวรรคใหญ่เมื่อจบข้อความแต่ละประโยค

ตัวอย่าง

(๑) นั่งให้เรียบร้อย อย่าไขว่ห้าง

(๒) วิทยาการเป็นต้นธารให้บังเกิดความรู้และความสามารถในอันที่จะประกอบกิจตามหน้าที่ได้ดี ความเจริญงอกงามทั้งทางจิตใจและทาง

วัตถุประสงค์เป็นผลสืบเนื่องมาจากวิทยาการ บ้านเมืองจะเจริญหรือเสื่อม ก็เนื่องด้วยวิทยาการ

๑.๒ การเว้นวรรคเล็ก

เว้นวรรคเล็ก ในกรณีต่อไปนี้

๑.๒.๑ ในประโยครวมให้เว้นวรรคเล็กระหว่างประโยคย่อยที่มีใจความสมบูรณ์และเชื่อมกับประโยคอื่น ๆ ที่ขึ้นต้นด้วยคำสันธาน “และ” “หรือ” “แต่” ฯลฯ

ตัวอย่าง

- (๑) นายแดงอยู่ที่บ้านคุณพ่อของเขาที่ปากน้ำโพ แต่พี่ชายของเขาอยู่ที่บ้านซื้อใหม่ในกรุงเทพฯ
- (๒) การเขียนหนังสือใช้หน้ายี่หลังไม่เป็นที่นิยม หรือการขาดความระมัดระวังในเรื่องช่องไฟ อาจเป็นเครื่องหมายล่อนิสัยของผู้เขียนเองได้
- (๓) พุทธกับไสย แม้ต่างกันเป็นคนละด้าน แต่ก็ไม่ใช่สิ่งขัดแย้งกันในความเชื่อถือของคนชั้นสามัญทั่วไป

แต่ถ้าเป็นประโยคสั้นให้เขียนติดกัน

ตัวอย่าง

- (๑) ฉันทและขอไปโรงเรียน
- (๒) เขาอยากได้ดีแต่เขาก็ไม่ได้ดี
- (๓) น้ำขึ้นแต่ลมลง

๑.๒.๒ เว้นวรรคเล็กระหว่างชื่อกับนามสกุล

ตัวอย่าง

นายเสริม วินิจฉัยกุล

๑.๒.๓ เว้นวรรคเล็กหลังค่านำพระนามพระบรมวงศานุวงศ์
พระนาม และฐานันดรศักดิ์

ตัวอย่าง

- (๑) สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
- (๒) สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์
- (๓) สมเด็จพระเจ้าฟ้าจตุรนต์รัศมี กรมพระจักรพรรดิพงษ์

๑.๒.๔ เว้นวรรคเล็กระหว่างชื่อบริษัท ธนาคาร ฯลฯ กับคำ
“จำกัด” ที่อยู่ท้ายชื่อ

ตัวอย่าง

- (๑) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์มั่นคง จำกัด
- (๒) ธนาคารทหารไทย จำกัด

๑.๒.๕ เว้นวรรคเล็กระหว่างคำ “ห้างหุ้นส่วนจำกัด” และ “ห้าง
หุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล” กับชื่อ

ตัวอย่าง

- (๑) ห้างหุ้นส่วนจำกัด วีรสิน
- (๒) ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามัญนิติบุคคล ปัญญากิจ

๑.๒.๖ เว้นวรรคเล็กระหว่างชื่อสถานที่ต่าง ๆ เช่น ถนน ตำบล/
แขวง อำเภอ/เขต จังหวัด

ตัวอย่าง

ราชบัณฑิตยสถาน ในพระบรมมหาราชวัง ถนนหน้าพระลาน

แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

๑.๒.๗ เว้นวรรคเล็กระหว่างคำนำหน้านามแต่ละชนิด

ตัวอย่าง

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์ หรือ
ศ. นพ. ม.ล.เกษตร สนิทวงศ์

๑.๒.๘ เว้นวรรคเล็กระหว่างยศกับชื่อ

ตัวอย่าง

- (๑) จอมพล ป. พิบูลสงคราม
- (๒) พลเรือเอก สจ๊วต ชลช้อย หรือ พล.ร.อ. สจ๊วต ชลช้อย
- (๓) ร้อยโทหญิง สุชาดา ทำความดี

๑.๒.๙ เว้นวรรคเล็กระหว่างกลุ่มอักษรย่อ

ตัวอย่าง

นายเสริม วินิจฉัยกุล ป.จ. ม.ป.ช. ม.ว.ม.

๑.๒.๑๐ เว้นวรรคเล็กระหว่างตัวหนังสือกับตัวเลข

ตัวอย่าง

เขาลี้งสุนัขไว้ที่บ้านตั้ง ๓๐ ตัว

๑.๒.๑๑ เว้นวรรคเล็กระหว่างวันกับเวลา

ตัวอย่าง

ราชบัณฑิตยสถานกำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการกำหนด
หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยทุกวันพฤหัสบดี เวลา ๑๐.๐๐ น.

๑.๒.๑๒ เว้นวรรคเล็กหลังข้อความที่เป็นหน่วยมาตราต่าง ๆ

กับข้อความที่ตามมา

ตัวอย่าง

ได้ประชุมแต่ละตัวมีขนาดกว้าง ๐.๘๐ เมตร ยาว ๑.๖๐ เมตร

สูง ๐.๖๐ เมตร

๑.๒.๑๓ เว้นวรรคเล็กระหว่างตัวหนังสือไทยกับตัวหนังสือ

ภาษาอื่น

ตัวอย่าง

ข้าวเย็นเหนือเป็นชื่อไม้เถาชนิด *Smilax china L.* ในวงศ์
Smilacaceae เหง้าใช้ทำยาได้.

๑.๒.๑๔ เว้นวรรคเล็กระหว่างรายการต่างๆ เพื่อแยกรายการแต่
ละรายการ ทั้งที่เป็นข้อความและกลุ่มตัวเลข

ตัวอย่าง

(๑) คีล สมาธิ ปัญญา สามอย่างนี้เรียกว่า ไตรสิกขา

(๒) เลือกว่าข้อความที่ถูกต้องเพียงข้อเดียวจากข้อ ก ข ค ง

(๓) ๑๕ ๑๓ ๑๑ ๙ ๗ ๕ ๓ ๑ ต่างก็เป็นจำนวนเลขคี่

๑.๒.๑๕ เว้นวรรคระหว่างเครื่องหมายต่าง ๆ

๑.๒.๑๕.๑ เว้นวรรคเล็กหน้าและหลังเครื่องหมายไปยาล-
ใหญ่ ไม้ยมก เสมอภาคหรือเท่ากับ ทวิภาค วิภังภาค และเครื่องหมาย + ที่ใช้ใน
ทางภาษา (มิใช่เครื่องหมาย + ที่ใช้ในทางคณิตศาสตร์)

ตัวอย่าง

(๑) เขาเจริญพุทธคุณว่า อิติปิ โส ฯฯ ภควาติ

- (๒) วันหนึ่ง ๆ เขาทำอะไรบ้าง
- (๓) อเปหิ - อป + เอหิ
- (๔) กฤษณา : กฤษณาสอนน้อง แบบเรียนกวีนิพนธ์
- (๕) ในการจัดสัมมนาครั้งนี้ ผู้เข้าร่วมการสัมมนา ได้แก่ :-

ราชบัณฑิต
 ภาควิชาอักษรศาสตร์
 ผู้แทนองค์กรที่เกี่ยวข้อง
 นักวิชาการ
 และประชาชนผู้สนใจ

๑.๒.๑๕.๒ เว้นวรรคเล็กหน้าเครื่องหมายอัฒภาคเปิด

และวงเล็บปิด

ตัวอย่าง

- (๑) สถานภาพของสตรีในสังคมอินเดียในอดีตมีลักษณะคล้าย “เกอวัลย์” หรือบางทีก็ดูคล้าย “กาฝาก” เพราะสตรีไม่สามารถพึ่งตนเองได้
- (๒) มนุษย์ได้สร้างโลกะ (ความโลภ) โทสะ (ความโกรธ) และโมหะ (ความหลง) ให้แก่ตัวเองทั้งสิ้น

๑.๒.๑๕.๓ เว้นวรรคเล็กหลังเครื่องหมายจุลภาค อัฒภาค

ไปยาลน้อย อัฒภาคปิด และวงเล็บปิด

ตัวอย่าง

- (๑) พระพุทธ, พระธรรม, พระสงฆ์ เป็นรัตนะ ๓ ของพุทธศาสนิกชน
- (๒) ชีวิตของตนเป็นที่รักยิ่งฉันใด ชีวิตของผู้อื่นก็ปานนั้น; ลัทธิบุรุษเอาตน

เข้าไปเทียบดังนี้ จึงกระทำความเมตตากรุณาในสัตว์มีชีวิตทั่วไป

- (๓) สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
- (๔) สถานภาพของสตรีในสังคมอินเดียในอดีตมีลักษณะคล้าย “ภควัถีย์” หรือบางทีก็ดูคล้ายเป็น “กาฝาก” เพราะสตรีไม่สามารถพึ่งตนเองได้
- (๕) มนุษย์ได้สร้างโลภะ (ความโลภ) โทสะ (ความโกรธ) และโมหะ (ความหลง) ให้แก่ตนเองทั้งสิ้น

๑.๒.๑๖ เว้นวรรคเล็กหลังข้อความที่เป็นหัวข้อ

ตัวอย่าง

- (๑) อุทานวลี อุทานวลีหมายถึงคำอุทานที่มีคำอื่นประกอบทำให้เป็นวลียืดยาวออกไป เช่น คุณพระช่วย
- (๒) วิเคราะห์กลวิธีดำเนินเรื่อง ในการวิเคราะห์กลวิธีดำเนินเรื่องจำเป็นต้องเข้าใจศิลปะการอ่าน หรือกติกาของนักอ่าน นักอ่านต้องพยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับบัญญัติของการแต่งหนังสือ

๑.๒.๑๗ เว้นวรรคเล็กทั้งข้างหน้าและข้างหลังคำ ณ ธ .

ตัวอย่าง

- (๑) การนำสัตว์ขึ้นหรือลง ณ สถานที่ใด ให้เป็นคุณประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ประจำท้องที่
- (๒) ผลพระคุณ ธ รักษา ปวงประชามีสุขสันต์

๑.๒.๑๘ เว้นวรรคเล็กหน้าและหลังคำว่า “ได้แก่” ที่

ตามด้วยรายการ มากกว่า ๑ รายการ

ตัวอย่าง

- (๑) เครื่องล่อใจให้ติดอยู่ในโลก ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส
- (๒) อาหารที่ช่วยป้องกันและต้านทานโรค ได้แก่ โปรตีน เกลือแร่ และวิตามิน

๑.๒.๑๘ เว้นวรรคเล็กหน้าและหลังคำ “เช่น” (ในความหมายว่า ยกตัวอย่าง)

ตัวอย่าง

ส่วนหนึ่งแห่งสกลจักรวาล เช่น มนุษย์โลก เทวโลก พรหมโลก

ยกเว้น “เช่น” ที่มีความหมายว่า “อย่าง, เหมือน” ไม่ต้อง

เว้นวรรคทั้งหน้าและหลังคำ

ตัวอย่าง

- (๑) ดำ ว. มีสีเช่นสีเขม่า, มีด.
- (๒) ใจดำเช่นก

๑.๒.๒๐ เว้นวรรคเล็กหน้าคำสันธาน “และ”, “หรือ” ในราย

การ

ตัวอย่าง

- (๑) ระเบียบคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายว่าด้วยการผลิต การบรรจุ การเก็บรักษา การสำรวจ การขนย้าย การจำหน่าย และการส่งมอบน้ำตาลทราย
- (๒) แล้วกัน (ปาก) ว. ออกเสียงแสดงความไม่พอใจ ตกใจ เสียใจ หรือประหลาดใจ เป็นต้น.

ยกเว้น ถ้ามีเพียง ๒ รายการ ไม่ต้องเว้นวรรค

ตัวอย่าง

- (๑) ส่งเสริมสวัสดิการของครูและนักเรียนของโรงเรียน
- (๒) เสียงสระทุกเสียงเป็นเสียงก้องหรือเสียงโฆษะ

๑.๒.๒๑ เว้นวรรคเล็กหน้าคำ “เป็นต้น” ที่อยู่หลังรายการ

ตัวอย่าง

- (๑) ประเภท น. ส่วนที่แบ่งย่อยออกไปเป็นพวก จำพวก ชนิด หมู่ เหล่า
อย่าง แฉก เป็นต้น.
- (๒) บ้านเป็นคำไทย เดิมหมายความว่าหมู่บ้าน ปัจจุบันยังมีคำให้เห็นอยู่ในชื่อ
ตำบลต่าง ๆ มี บ้านหม้อ บ้านหมี่ บ้านไร่ บ้านนา บ้านบ่อ เป็นต้น

๑.๒.๒๒ เว้นวรรคเล็กหลังคำว่า “ว่า” ในกรณีที่ข้อความต่อ
มาเป็นประโยค

ตัวอย่าง

จะสังเกตได้ว่า คนถนัดมือซ้ายมีน้อยกว่าคนที่ถนัดมือขวา

๒. กรณีที่ไม่เว้นวรรค

๒.๑ ไม่เว้นวรรคระหว่างคำนำหน้าชื่อกับชื่อ

ตัวอย่าง

- (๑) พระมหาสุทธิ สุทธิภาณ
- (๒) นายเสริม วินิจฉัยกุล
- (๓) นางอินทิรา คานธี
- (๔) นางสาวารุณี วงศ์คนไทย
- (๕) เด็กชายวรา ลิทธิรัตน์

- (๖) เด็กหญิงสิรินท์ ทองดี
- (๗) คุณนิลวรรณ ปิ่นทอง
- (๘) คุณหญิงปิ๋ว มหาโยธา
- (๙) ท่านผู้หญิงพั้ว อรุณรักรัชชมนเทียร

๒.๒ ไม่เว้นวรรคระหว่างบรรดาคำดี สมณศักดิ์ ฐานันดรศักดิ์ กับ

นาม หรือราชทินนาม

ตัวอย่าง

- (๑) หลวงวิศาลศิลปกรรม
- (๒) หม่อมราชโชทัย
- (๓) สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
- (๔) หม่อมเจ้าไวทยากร วรวรรณ
- (๕) เจ้าจอมมารดาชุ่ม (ในรัชกาลที่ ๔)

๒.๓ ไม่เว้นวรรคระหว่างคำนำหน้าชื่อที่เป็นตำแหน่งหรืออาชีพกับ

ชื่อ

ตัวอย่าง

- (๑) ศาสตราจารย์รอง คยามานนท์
- (๒) นายแพทย์ดำรง เพ็ชรพลาย

๒.๔ ไม่เว้นวรรคระหว่างคำนำหน้าชื่อที่แสดงฐานะของนิติบุคคล หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลกับชื่อ

ตัวอย่าง

- (๑) สมาคมข้าราชการพลเรือนแห่งประเทศไทย
- (๒) มูลนิธิสายใจไทย
- (๓) สำนักพิมพ์เมืองโบราณ
- (๔) โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
- (๕) โรงเรียนสตรีวิทยา
- (๖) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์มหาสมุทร จำกัด
- (๗) กรมปศุสัตว์
- (๘) กระทรวงศึกษาธิการ
- (๙) คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย

๒.๕ ไม่เว้นวรรคหลังเครื่องหมายไปยาลน้อย ในกรณีที่มีเครื่องหมายอื่นตามมา

ตัวอย่าง

รถไฟเที่ยวจากกรุงเทพฯ-เชียงใหม่

๒.๖ ไม่เว้นวรรคทั้งหน้าและหลังเครื่องหมายยัติภังค์ ยัติภาค

ตัวอย่าง

(๑) -กระฉง ใช้เข้ากับคำกระฉับ เป็น กระฉับกระฉง.

(๒) ภาษาตระกูลไทย-จีน

หลักเกณฑ์นี้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ แต่บางครั้งอาจเว้นวรรคหรือไม่
เว้นวรรคก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้เขียน

ตัวอย่าง

นอกจากเงิน ยังมีโล่ทุกราบวัล

หรือ

นอกจากเงินยังมีโล่ทุกราบวัล

๒๒ ❀ ๒๒

หลักเกณฑ์การเขียนคำย่อ

*****

๑. ใช้พยัญชนะต้นของพยางค์แรกของคำเป็นตัวย่อ

๑.๑ ถ้าเป็นคำคำเดียวให้ใช้ตัวย่อตัวเดียว แม้ว่าคำนั้นจะมีหลายพยางค์ก็ตาม

ตัวอย่าง

(๑) ๕ วา = ๕ ว.

(๒) จังหวัด = จ.

(๓) ๓.๐๐ นาฬิกา = ๓.๐๐ น.

(๔) ศาสตราจารย์ = ศ.

๑.๒ ถ้าใช้ตัวย่อเพียงตัวเดียวแล้วทำให้เกิดความสับสน อาจใช้พยัญชนะต้นของคำถัดไปเป็นตัวย่อด้วยก็ได้

ตัวอย่าง

(๑) ทหารบก = ทบ.

(๒) ตำรวจ = ตร.

(๓) อัยการ = อก.

๒. ถ้าเป็นคำสมาสให้ถือเป็นคำเดียว และใช้พยัญชนะต้นของพยางค์แรกเพียงตัวเดียว

ตัวอย่าง

(๑) มหาวิทยาลัย = ม.

(๒) วิทยาลัย = ว.

๓. ถ้าเป็นคำประสม ใช้พยัญชนะต้นของแต่ละคำ

ตัวอย่าง

(๑) ชั่วโมง = ชม.

(๒) โรงเรียน = รร.

๔. ถ้าคำประสมประกอบด้วยคำหลายคำ มีความยาวมาก อาจเลือกเฉพาะพยัญชนะต้นของคำที่เป็นใจความสำคัญ ทั้งนี้อักษรย่อรวมแล้วไม่ควรเกิน ๔ ตัว

ตัวอย่าง

(๑) คณะกรรมการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ = กปร.

(๒) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ = สปช.

๕. ถ้าใช้พยัญชนะต้นของแต่ละคำแล้วทำให้เกิดความสับสน ให้ใช้พยัญชนะต้นของพยางค์ถัดไปแทน

ตัวอย่าง

(๑) พระราชกำหนด = พ.ร.ก.

(๒) พระราชกฤษฎีกา = พ.ร.ฎ.

๖. ถ้าพยางค์ที่มี ห เป็นอักษรนำ เช่น หลู หล ให้ใช้พยัญชนะตัวที่ออกเสียงเป็นตัวย่อ

ตัวอย่าง

(๑) สรวัดใหญ่ = สวญ.

(๒) ทางหลวง = ทล.

๗. คำที่พยัญชนะต้นเป็นอักษรควบกล้ำหรืออักษรนำ ให้ใช้อักษรตัวหน้าตัวเดียว

(๑) ประกาศนียบัตร = ป.

(๒) ถนน = ถ.

(๓) เปรียญ = ป.

๘. ตัวย่อไม่ควรใช้สระ ยกเว้นคำที่เคยใช้มาก่อนแล้ว

ตัวอย่าง

(๑) เมษายน = เม.ย.

(๒) มิถุนายน = มิ.ย.

(๓) เสนาธิการ = เสธ.

(๔) ไทศัพธ์ = ไทร.

๙. ตัวย่อต้องมีจุดกำกับเสมอ ตัวย่อตั้งแต่ ๒ ตัวขึ้นไปให้จุดที่ตัวสุดท้ายเพียงจุดเดียว ยกเว้นตัวที่ใช้มาก่อนแล้ว

ตัวอย่าง

(๑) ตำบล = ต.

(๒) รองศาสตราจารย์ = รศ.

(๓) พุทธศักราช = พ.ศ.

๑๐. ให้เว้นวรรคเล็กน้อยทุกแบบ

ตัวอย่าง

(๑) ประวัติของ อ.พระนครศรีอยุธยา

(๒) มีข่าวจาก กทม.ว่าจะวันสมัครบรรณารักษ์ ๑ อัตรา

๑๑. ให้เว้นวรรคระหว่างกลุ่มอักษรย่อ

ตัวอย่าง

(๑) ศ. นพ.

(๒) รศ. ดร.

๑๒ การอ่านคำย่อ ต้องอ่านเต็ม

ตัวอย่าง

(๑) ๐๕.๐๐ น. อ่านว่า ห้า-นา-ลิ-กา

(๒) อ.พระนครศรีอยุธยา อ่านว่า อ้า-เพอ-พระ-นะ-คอน-ลี-อะ-ยุด-ทะ-ยา

ยกเว้นกรณีที่คำเต็มนั้นยาวมากและคำย่อ นั้นเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้ว อาจอ่านตัวย่อเรียงตัวไปก็ได้

ตัวอย่าง

ก.พ. อ่านว่า กอ-พอ

๒๓๐๒๒

หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ

“คณะกรรมการฯ ได้ประมวลปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยที่ยังคลั่งกันอยู่ไว้หลายเรื่อง และมีมติให้หยิบยกเรื่องการใช้เครื่องหมายวรรคตอนมาพิจารณา ก่อน เนื่องจากเห็นว่า ในปัจจุบันได้มีการถกเถียงมากกว่า สมควรใช้เครื่องหมายวรรคตอนในภาษาไทยหรือไม่ และถ้าจะใช้ควรใช้อย่างไร คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่า ในภาษาไทยมีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากคำวาทเกี่ยวกับหลักภาษาไทย เช่น หลักภาษาไทย (อักษรวิธี วจิวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์) ของพระยาอุปกิตศิลปสาร หลักภาษาไทย ของ นายกำชัย ทองหล่อ แบบเรียนภาษาไทยเครื่องหมายวรรคตอนของ วิสุทธิสุริยศักดิ์* ได้อธิบายเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การใช้ภาษาไว้ด้วย ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานก็ใช้เครื่องหมายวรรคตอนหลายชนิด แต่ในข้อเขียนทั่วไปยังใช้กันน้อย น่าจะเป็นเพราะลักษณะการเขียนหนังสือของไทยมิได้เขียนเว้นระยะทุกคำอย่างหนังสือทางยุโรป จึงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องใช้เครื่องหมายวรรคตอน เพราะใช้การเว้นวรรคเมื่อจบประโยคหรือจบความอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม การเว้นวรรคในข้อเขียนอาจผิดพลาดคลาดเคลื่อนได้ง่ายทั้งในส่วนของผู้อ่าน และในส่วนของนักพิมพ์ อันอาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องไขว้เขวไปได้ ฉะนั้นในบทความเชิงวิชาการ ซึ่งจำเป็นต้องมีความถูกต้องและชัดเจน การใช้เครื่องหมายวรรคตอน เช่น มัทภาค จุลภาค อัฒภาค อาจช่วยแก้ปัญหาได้ดังได้ ด้วยเหตุนี้ การจะใช้เครื่องหมายวรรคตอนหรือไม่ จึงอยู่ที่ผู้เขียนจะพิจารณาว่ามีความจำเป็นหรือไม่เพียงไร”

* คือ พระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์ ซึ่งต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาขึ้นเป็นเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี

ISBN 978-974-236-616-0

9 789742 368180

ราคา ๒๕ บาท